

Уредба о избраним одборима (судовима добрих људи), 1937.

Садржај

I Општи део

Уређење избраних одбора (судова добрих људи)

Назив и печат

Надлежност

Организација избраних одбора

II део: Поступак

Опште одредбе

Парнична способност

Смрт парничних странака. Постављање старатеља
(скрбника)

Заступање странака

Тужба

Одговор на тужбу

Искључење и изузеће чланова већа

Прво рочиште

Усмена расправа пред већем

Записник о раду избраног одбора

Већање

Пресуда

Правни лекови

Повраћај у пређашње стање

Трошкови поступка

Таксе

Достављања

Извршење

III део: Надзор над пословањем изабраних одбора

IV део: Прелазне и завршне одредбе

Регистар

349.2

9-11

ЗАКОНА

ЕДУЗЕТА ГЕЦА КОН А.Д.

УРЕДБА

О

ИЗАБРАНИМ ОДБОРИМА

(судовима добрих људи)

Министарства Правде
Београд
~~Београд~~

ЗБИРКА ЗАКОНА

ИЗДАВАЧКОГ И КЊИЖАРСКОГ ПРЕДУЗЕЋА ГЕЦА КОН А. Д.

Св. 3:

Уведено у нови инвентар бр. 2389/11

~~1 јануара~~ 1946 год.

Београд.

УРЕДБА

О
ИЗБРАНИМ ОДБОРИМА

(СУДОВИМА ДОБРИХ ЉУДИ)

ОБЈАСНИО И ЗА ШТАМПУ ПРИРЕДИО

ЕМИЛО Р. ГОЈКОВИЋ

РАДНО ПРАВО — Св. 1

БЕОГРАД

ИЗДАВАЧКО И КЊИЖАРСКО ПРЕДУЗЕЋЕ ГЕЦА КОН А. Д.

12 КНЕЗ МИХАИЛОВА 12

1937

ОД ИСТОГ АУТОРА:

Закон о осигурању радника, од 14 маја 1922 године, објашњен споредним законодавством и праксом, за практичну употребу. Београд, 1936. Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон А. Д.

Временске таблице, за потребе радничког осигурања. Загреб, 1936. Издање Средишњег уреда за осигурање радника.

Jur. br.
38537

ПРЕДГОВОР

Закон о радњама од 5 новембра 1931 године одредио је, у своме § 343, да решавање спорова, између службодавца и извесних категорија службопримаца, који настану из односа службе, спада у надлежност нарочитих одбора, које назива изабраним одборима. Организацију и поступак код тих одбора није прописао сам Закон, већ је у § 353 овластио Министра трговине и индустрије, да, у споразуму са Министром правде, а по саслушању комора и радничких комора, то питање уреди посебном Уредбом. На основу тога овлашћења донета је ова Уредба, која се у овој књизи доноси и објашњава.

Приступајући коментарисању саме Уредбе, имао сам пред очима круг интересената, којима је она и намењена: за то сам настојао, да објашњења буду популарно изложена и свакоме разумљива. Посао, признајем, ни мало лак; у толико тежи, што ни сам Закон, а ни Уредба, извесне појмове, који су од особите важности, нису разјаснили; остављено је, да многе појмове разјасне правилници, којих до данас нема: ту спада нарочито онај, — неопходан за правилан рад изабраних одбора — који треба да одреди шта се има сматрати важнијим службама.

Уз саму Уредбу, поред мојих објашњења, налазе се, код извесних њених чланова, цитиране одредбе Правилника о састављању изабраних одбора (судова добрих људи) и постављању њихових чланова, који Правилник чини са Уредбом потпуну целину.

Текст Уредбе садржава све измене и допуне настале и публиковане до 5 децембра ове године, онако, како су их донеле „Службене новине”. Сам пак текст је у овој књизи отштампан масним словима, да лако пада у очи; измене и допуне су штампане шпационирано, истим словима; објашњења пак ситнијим словима.

И овом приликом нека приме моју најдубљу захвалност сви пријатељи, који су ми око разјашњавања појединих појмова припомогли; ту спадају нарочито г.г. Бранко Ал. Петровић, саветник Министарства и Света Мародић, секретар Трговинске коморе. Најзад, нека је хвала и издавачу, који омогућује излазак ове књиге.

Емило Р. Гојковић

5 децембра 1936 год.

Загреб

САДРЖАЈ

I Општи део	— — — — —	7
Уређење изабраних одбора (судова добрих људи)	— — — — —	7
Назив и печат	— — — — —	9
Надлежност	— — — — —	10
Организација изабраних одбора	— — — — —	21
II Део: поступак	— — — — —	30
Опште одредбе	— — — — —	30
Парнична способност	— — — — —	31
Смрт парничних странака. Постављање старатеља (скрбника)	— — — — —	33
Заступање странака	— — — — —	34
Тужба	— — — — —	37
Одговор на тужбу	— — — — —	45
Искључење и изузеће чланова већа	— — — — —	47
Прво рочиште	— — — — —	49
Усмена расправа пред већем	— — — — —	55
Записник о раду изабраног одбора	— — — — —	74
Већање	— — — — —	75
Пресуда	— — — — —	78
Правни лекови	— — — — —	85
Повраћај у пређашње стање	— — — — —	88

Трошкови поступка	—	—	—	—	—	92
Таксе	—	—	—	—	—	97
Достављања	—	—	—	—	—	98
Извршење	—	—	—	—	—	104
III Део: надзор над пословањем изабраних одбора	—	—	—	—	—	106
IV Део: прелазне и завршне одредбе	—	—	—	—	—	111
Регистар	—	—	—	—	—	115

На основу одредбе § 353 Закона о радњама, а у споразуму са Министром правде прописује се

УРЕДБА

О ИЗБРАНИМ ОДБОРИМА (СУДОВИМА ДОБРИХ ЉУДИ)

I ОПШТИ ДЕО

Уређење изабраних одбора (судова добрих људи)

Члан 1

(1) У бановинама ће банови одредити да се код општих управних власти првог степена према потребама дотичних крајева (градава и срезова) у смислу § 343 Закона о радњама организују и прораде изабрани одбори као судови добрих људи.

(2) За подручје општине града Београда, сем Земуна установиће се

избрани одбор при Управи града Београда, оделењу за радње.¹⁾

(3) Општа управна власт при којој има да ради избрани одбор стараће се за канцеларијске и за све друге потребе дотичног изабраног одбора.

Уз став 1

Уредба оставља бановима, да одреде, да се избрани одбори организују и прораде, према потребама односних крајева (срезова и градова). То „према потребама” значи, да се избрани одбори не морају организовати — дакле њихово организовање није обавезно; све зависи од потреба односних крајева. А да то организовање није обавезно, види се из ст. 3 чл. 53 Уредбе, по коме, ако се избрани одбори не организују, надлежност за решавање спорова прелази на редовне судове.

За крајеве, где постоје обртни судови по Закону о обртним судовима од 27-IX-1896 г. Л.Д.З. бр. 218, видети став 4 чл. 53 Уредбе. У колико ти судови постоје, избрани се одбори неће организовати.

Уз став 2

За подручје општине града Београда, сем Земуна, стараће о организацији изабраног одбора спада у надлежност Управника града Бео-

¹⁾ Измена од 30 новембра 1936. II Бр. 44752/у — „Службене новине“ бр. 281 од 4-XII-36. Ранији текст гласио:

„За подручје општине града Београда, сем Земуна, установиће се избрани одбори при свима квартовима“.

града, а за подручје Земуна непосредно Министра трговине и индустрије (види чл. 54 Уредбе).

Уз став 3

Поред старања за канцеларијске и остале потребе, општа управна власт ставља на расположење и чиновнике, врши отпрему и доставу, извршује пресуде и поравнања, прима поднеске итд. Видети и чланове 6, 8, 13, 47 и 48 Уредбе.

Назив и печат

Члан 2

(1) Избрани одбори носиће назив: „Избрани одбор (суд добрих људи) код градског поглаварства среског начелства у“ са означењем управе града¹⁾ места у коме је седиште одбора.

(2) Тај назив биће урезан и у печату одбора са државним грбом у средини.

Уз став 1

Пошто се избрани одбори организују и раде код општих управних власти првога степена, то се и из њиховог назива мора видети, код које су управне власти. Тако ће називи нпр. бити: „Избрани одбор (суд добрих људи) код градског поглаварства у Загребу“, „Из-

¹⁾ Измена од 30 новембра 1936 год. II Бр. 44752/у — „Службене новине“ од 4-XII-1936 год. Бр. 281. Раније гласило: „кварта“.

брани одбор (суд добрих људи) код среског начелства у Крупњу”, „Избрани одбор (суд добрих људи) код Управе града у Београду” итд.

Надлежност

Члан 3

(1) Избрани одбори надлежни су за решавање спорова наведених у чл. 4 ове Уредбе, уколико се не ради о споровима између службодаваца и службопримаца којима су поверене важније службе (§ 343 Закона о радњама).

(2) Надлежност изабраних одбора искључива је, уколико обе стране не пристану да њихов спор решава избрани одбор основан у смислу § 385 ст. 1 Закона о радњама.

(3) У надлежност изабраних одбора не спадају начелни спорови из колективних уговора код којих нису у питању потраживања појединаца.

Уз став 1

Ни Уредба нити пак сам Закон о радњама, не одређују, које су то важније службе, које, поверене службопримцима, искључују спорове између њих и службодаваца из надлежности изабраних одбора. Закон у § 343, упућује на § 307, да он тај појам разјасни; то ни он не чини, већ оставља посебном Правилнику, који има да донесу Министри трговине и индустрије и социјалне политике и народног здравља. Како тај правилник до данас није донет и пу-

бликован, нема ни аутентичног тумачења овога израза.

Ранији Закон о радњама од 29 јуна 1910, употребљавао је израз „важнији послови” у чл. 47, но није га објашњавао, већ је у заградби међу лица којима се такви послови поверавају убрајао „пословође, књиговође, благајнике, механичаре и т. сл.”. Тај је појам донекле дефинисан у чл. 17 Уредбе о судовима добрих људи од 16 априла 1912 год. Т.Бр. 5566 (која је важила на правном подручју Закона о радњама), која таква лица назива „службеник”, и одређује у ст. 3 следеће:

„Под именом службеника треба разумети све особље, које, у фабрикама, не учествује у раду фабрикације а у трговинама врши важније послове, које помоћници не могу да врше (писари, књиговође, благајници, инкасанти итд.)”.

Обртни, пак, закон (Законски чланак XVII: 1884) у § 92, говорећи о отказним роковима, одређује следеће:

„Гледе обртничких и трговачких помоћника, којим су повјерени важнији послови, навластито, који су намјештени при великих обртних предузећих или у трговинах као књиговође, благајници, пословође, путници, водитељи складишта итд...”

Пошто се оба раније важећа закона у главном слажу, може се извести, да су важније службе поверене оним лицима, која у занату или индустрији не учествују непосредно физички у производњи, а у трговини не продају робу непосредно јупублици и чији је положај

нагређен осталом особљу зајосленом у предузећу. То ће бити: надзорници, палири, грађ. цртачи, пословође, шефови одељења и радионица, књиговође, трг. путници, шефови филијала, инкасанти итд. — дакле у главном лица, која не обављају физички посао, или бар претежно не, а код осталих упослења која у начину обављања имају извесне самосталности.

И Министарство трговине и индустрије, упуствима II Бр. 12641/У од 11 маја 1933 год. под тач. 3 у главном је прихватило, у колико се односи на подручје ранијег Закона о радњама од 29 јуна 1910 год., тумачење, које даје чл. 17 цитиране Уредбе о судовима добрих људи, те између осталог одређује:

„...Пошто овај Правилник није још донет, има се појам важнијих служби тумачити по Уредби о судовима добрих људи у вези са одредбама § 427 Закона о радњама. У недостатку Правилника по § 307 Закона о радњама има се према томе појам важнијих служби тумачити у смислу одредбе ст. 3 чл. 17 Уредбе о Суду добрих људи, где су побројани важнији послови, пошто овај чл. 17 Уредбе није у противности са Законом о радњама а у њему су наведени важнији послови који одговарају важнијим функцијама у смислу § 343 Закона о радњама. Према томе не може Суд узети у поступак спорове, у којима је парнична странка особље под платом у једном предузећу које је намењено као директор, инжињер, пословођа,

шеф радионице или надзорник итд. или које у предузећу врши послове писара, књиговође, благајника, инкасанта итд.”

Спорови између овакових службопримаца и службодаваца нису у опште дозвољени пред изабраним одборима, те је претседник изабраног одбора већ код примања тужбе дужан да ово питање реши (чл. 13 ст. 8), а у сваком случају најкасније на првом рочишту (чл. 17 ст. 2).

Видети о овоме и чл. 5 ст. 2 Уредбе и објашњење у чл. 50.

Уз став 2

У колико је за спор надлежан изабрани одбор, његова је компетенција искључива, те се решавање његово не може пренети на који други форум. Једино, уз пристанак обеју страна (тужитеља и туженога), изузетно од прописа овога члана и члана 4, спор може решавати стални изабрани одбор код принудног удружења, у колико је такав, по § 385 ст. 1 Закона о радњама, формиран.

Пресуда (одлука) оваквог сталног изабраног одбора, у колико обе парничне стране на његово решавање пристану, пуноважна је и обавезна.

Уз став 3

Изабрани одбори решавају конкретне тужбе, у којима су у питању потраживања појединаца, па, природно, и нису дужни нити надлежни да решавају поједине начелне спорове из колективних уговора. Ако се, нпр. удруже-

ње службодаваца или организација службопри-маца, као такви, обратe изабраном одбору да извесно спорно питање из колективног угово-ра реши, овај за то није надлежан, те је такво решавање недопуштено. Али, ако због извес-ног начелног питања из колективног уговора, појединац, који се сматра оштећеним, поднесе тужбу, избрани одбор мораће по тој конкрет-ној тужби да и то начелно питање решава: само, та одлука неће бити начелна, већ само конкретна.

Члан 4

(1) У надлежност изабраних одбора, уко-лико вредност спорнога предмета не прелази 12.000.— динара и уколико нису по чл. 3 изузети из надлежности изабраних одбора, спадају спорови из односа о служби између службодаваца и помоћног особља (помоћни-ка, калфи) занатских и фабричких радника, ученика (шегрта), чији су односи регулиса-ни Законом о радњама:

- 1) због плата односно припадности;
- 2) о постојању уговора о служби, о по-четку, о настављању и свршетку ученичког и службеног односа помоћног особља, као и обављању службе у предузећу;
- 3) о извршењу службе и отштети, који проистичу из службеног и ученичког односа, нарочито спорови о обрачунавању плате, о одмору и о конвенционалним казнама;
- 4) о издавању и уписивању у пословне књижице, сведоцбе и уверења и сл., као и спорови о насталој штети из ових предмета;

5) о отказу и испражњавању радничких станова и сл., које поменуто помоћно особље употребљава бесплатно или уз накнаду.

(2) Ако је вредност спорног предмета не-процењива, избрани одбор је надлежан за решавање спора по питањима из ст. 1 без обзира на вредност.

(3) Наређење става 1 важи и за особље поменуто у § 433 Закона о радњама.

Уз став 1

И ако су испуњени услови из чл. 3 ове Уредбе, те је избрани одбор у начелу надле-жан за решавање појављеног спора, ипак ње-гова се надлежност простира само на спорове до 12.000.— динара. Ако је спорна вредност већа од те суме, избрани одбор је ненадлежан, те пресуђење спора долази у надлежност ре-довних судова (окружних судова односно тр-говачког суда, односно средских судова).

Уредба одређује, у колико су испуњени услови из чл. 3, да су избрани одбори надлеж-ни за спорове између службодаваца и помоћ-ног особља (помоћника, калфи), занатских и фабричких радника и ученика (шегрта); Уред-ба, дакле, таксативно набраја службопримце, за чије су спорове надлежни избрани одбори. По текстуацији израза „помоћног особља” и у загради „помоћника, калфи” могло би се закључити, да из надлежности изабраних одбо-ра испадају спорови особља, која нису ни по-моћници ни калфе (занатске и трговачке), ни-нити радници занатски или фабрички, а ипак обављају извесне подређене послове предузе-

ћа (нпр. кочијаша, чувари и сл.). Мислимо, да ово не би било оправдано, те да се надлежност простире и на остала лица, која нису ни помоћници ни калфе, нити занатски и фабрички радници, а запослени су на неком подређеном послу у предузећима.

И ако у овоме ставу Уредба прописује, да су избрани одбори надлежни за лица, чији су односи регулисани Законом о радњама, ипак став 3 овог члана одступа од тога начела, те надлежност проширује и на особље за које не важи закон о радњама.

Уз став 3

Особље, које помиње § 433 Закона о радњама, — особље упуслено у предузећима, за која не важи Закон о радњама, јесте оно, које је упуслено у следећим предузећима:

1. у пољопривредној производњи (земљораду, сточарству, живинарству, повртарству, воћарству, виноградарству, цвећарству, пчеларству, гајењу свилене бубе, лову, рибарењу у слатким водама) и шумској производњи (гајењу и продаји дрвета из властитих шума) као и њиховом узгредном раду и њиховим узгредним предузећима ако се у њима прерађују у мањем обиму властити производи;

2. у рударству и рударским постројењима у колико потпадају под одредбе рударског закона;

3. код предузећа за пловидбу на мору и поморском рибарству, у колико је регулисано посебним законима, и рибарења на мору. За

лица, која врше службу на бродовима, ово не важи;

4. код ваздушног саобраћаја;

5. код железничких предузећа, бродарских предузећа и њихових помоћних предузећа и радионица, које раде за потребе њиховог саобраћаја;

6. код приватне наставе, приватних школа и сличних завода са наставним значајем;

7. код циркуса, менаџерија, њихаљака, вртуљака, срећолова (игара на срећу) и слично;

8. код адвоката, казнених бранилаца и јавних бележника; код овлаштених инжињера и геометара;

9. код лекара, марвених лекара, зубних техничара, бабица, завода за клиничка испитивања, за лечење и негу болесника, родилишта и апотека;

10. код привредних задруга, које свој рад ограничавају само на задругаре, не деле добит, не дају тантијеме члановима управног и надзорног одбора, и ако се њихове резерве ни у ком случају не могу поделити међу задругаре, и ако на уделе не плаћају уопште или плаћају само ограничени интерес који не прекорачује 6%;

11. код принудних удружења, савеза удружења и удружења, која раде по закону о удружењима, зборовима и договорима;

12. код привредних и сталешких комора.

Осим тога Министар социјалне политике и народног здравља овлашћен је да у споразуму са Министром правде уредбом означи,

да се може ова важност проширити и на друге намештенике, који не потпадају под Закон о радњама, а нису њихови односи уређени никаким специјалним законима.

Члан 5

(1) За расправу и решавање спорова поменутих у чл. 4 надлежан је избрани одбор на чијем подручју се налази предузеће, радионица, пословница или фабрика. Ако се ради о помоћном особљу које ради изван радионице на парче (по комаду) или према појединим чинидама, надлежан је онај избрани одбор на чијем се је подручју служба обављала или имала обављати или зарада (принадлежности) исплаћивати (§ 351 Закона о радњама).

(2) Ако је по неком спору већ решавао неки редовни суд и правоснажно изрекао да је за решавање дотичног спора надлежан избрани одбор, онда овај неће моћи више изрећи да је за тај спор ненадлежан односно да решавање спора није дозвољено пред изабраним одбором. Ако је по неком спору решавао избрани одбор и изрекао да је за спор ненадлежан односно да решавање спора није дозвољено пред изабраним одбором, па је по тужби пред редовним судом и редовни суд изрекао да је за спор ненадлежан односно да је за његово решавање надлежан избрани одбор, онда ће овај морати по тужби тужиоца узети поновно тај спор у поступак и неће моћи више изрећи да је за тај спор ненадлежан односно да решавање тога спора није дозвољено пред изабраним одбором.

(3) У случају да избрани одбор сумња да је за решавање спора надлежан, претседник суда ће претходно питати банску управу за упутства. У таквом случају банска управа је дужна да да тражено објашњење најдаље за петнаест дана од дана пријема акта изабраног одбора.

Уз став 1

Надлежност, коју нормира овај став зове се *месна надлежност*, за разлику од *надлежности из чланова 3 и 4* која се зове *стварна надлежност*. Она се одређује према седишту предузећа, радионице, пословнице или фабрике, где је службопримац био запослен. Ако је нпр. стан службодавца у Загребу, где му је и главна радња, а филијала (подружница) у Самобору, где је службопримац био запослен, за решавање спора надлежан је избрани одбор надлежан за Самобор. Али, ако се ради о службопримцу, који ради изван службодавчеве радионице на парче, или на „сиду“, тада је надлежан онај избрани одбор, на чијем је територију службопримац стварно радио, односно где је требао да ради или где је зарада имала бити исплаћивана. Нпр. Дућан кројача је у Београду, а службопримац је радио на „сиду“ код своје куће у Земуну; зарада се има исплаћивати у Београду, у дућану кројача; у овом случају може бити надлежан и избрани одбор надлежан за Земун (где је се посао обављао), а може бити и београдски избрани одбор, где се је зарада имала исплаћивати.

Територијална надлежност изабраног одбора поклапа се географски са територијом опште управне власти код које он функционише.

Уз став 2

О надлежности, стварној и месној, решава сам изабрани одбор (претседник) већ код примања тужбе, или најкасније на првом рочишту — чл. 13 ст. 8 и чл. 17 ст. 1 Уредбе. То је његова компетенција. Али, ако по истом спору и редовни суд (срески или окружни) буде решавао, па он одлучи, да је изабрани одбор надлежан, односно да он (суд) није надлежан, самом том судском одлуком надлежност изабраног одбора одређена је. Таква је одлука обавезна за изабрани одбор, те се он не може понова упуштати у оцену своје надлежности.

Уз став 3

Пошто о надлежности решава претседник код примања тужбе, то ће се исти, у случају да му се чини сумњиво, да ли је за решавање конкретног спора надлежан изабрани одбор, обратити банској управи за објашњење. То све, дакле, има чинити пре но што се у опште упусти у решавање самога спора. На случај, да банска управа стане на гледиште, да је изабрани одбор за спор ненадлежан, те овај одлуком одбаци тужбу због ненадлежности, па, по тужби тужиоца редовни суд изрече, да је за спор надлежан изабрани одбор (став 2 овог члана), овај је дужан да спор узме поново у решавање.

Организација изабраних одбора

Члан 6

(1) На челу изабраног одбора је претседник који води и надзире пословање изабраног одбора. Претседник има свог заменика. Код оних изабраних одбора код којих се покаже потреба да истовремено ради више већа, претседник има потребан већи број заменика.

(2) Управне послове изабраног одбора обавља општа управна власт првог степена код које је образован изабрани одбор. Шеф опште управне власти првог степена може за вођење ових послова одредити нарочитог чиновника. Поред осталих послова њему ће спадати у дужност: да посредује између странака и одбора; да прима на записник тужбе и одговоре; да даје странкама упутства о поступку; да се стара о достављању одлука и осуда; да води и врши надзор о достављеним актима; да води бригу о саставу појединих већа; да израђује одлуке и пресуде одбора; да спреми сву преписку пре и после расправе и уопште да обавља све послове потребне за правилан рад одбора по наређењима претседника одбора. Он може у исто време вршити и дужност записничара појединих већа. Уколико се укаже потреба, шеф опште управне власти првога степена одредиће и потребан број помоћног особља које ће вршити записничарске и друге службе.

Уз став 1

О претседнику изабраног одбора „Правилник о састављању изабраних одбора (судова до-

брих људи) и постављању њихових чланова” од 20 јуна 1936 год. II Бр. 23300/У („Службене новине” од 5 августа 1936 год. — Бр. 178-XLIII) одређује следеће:

Члан 2

(1) Претседник изабраног одбора је по своме положају шеф опште управне власти првог степена, ако има спремину потпуног правног факултета, а његов заменик је чиновник исте власти са истом факултетском спремом кога он за то одреди.¹⁾

(2) Ако код првостепене опште управне власти нема чиновника са прописаном спремом, поставиће бан за претседника одбора активног или пензионисаног судију или другог државног чиновника, који има пуну спремину правног факултета.

(3) Код оних изабраних одбора код којих се укаже потреба да истовремено ради више већа, одредиће шеф дотичне оп-

¹⁾ У ставу 1 овог члана правилника, иза прве реченице, била је друга реченица, која гласи: „Претседници изабраних одбора који остоје код квартова на подручју општине града Београда, са изузетком Земуна, су старешине дотичних квартова са спремом правног факултета, а њихови заменици чиновници квартова са спремом правног факултета које они за то одреде.“ Пошто је изменом уредбе о изабраним одборима (судовима добрих људи), од 30 новембра 1936 год. II Бр. 44752/у („Службене новине” од 4 децембра 1936 год. Бр. 281) измењен ст. 2 чл. 1 Уредбе, као и став 1 чл. 2, те су укинута нормирани изабрани одбори при квартовима, то је и ова реченица, као беспредметна избачена.

ште управне власти првог степена потребан већи број заменика претседника. Овако постављени заменици претседника претседаваће појединим већима према расподела коју изврши претседник изабраног одбора. Уколико код опште управне власти нема лица са прописаном спремом, поставиће заменика бан сходно одредбама ст. 2 овог члана.

Члан 7

(1) Осим у случајевима наведеним у члану 17 изабрани одбор решаваће у већу од три члана: од претседника односно његовог заменика и два члана (§ 350 став 1 Закона о радњама). Ако су послови изабраног одбора већег опсега, изабрани одбор може истовремено радити у више већа.

(2) Свака странка у дотичном спору има право да бира у веће по једнога члана. Код избора чланова има се, по могућности, pazити да исти припадају оној струци којом се занимају парничне странке.

(3) Ближе одредбе о састављању изабраних одбора (судова добрих људи) и постављању њихових чланова садржане су у Правилнику о састављању изабраних одбора (судова добрих људи) и постављању чланова од 20 јуна 1936 године II Бр. 23300/у.

Уз став 1

Спорови код изабраних судова решавају се: или пред самим претседником (чл. 17 Уредбе) или пред већем (чл. 19 и даљи).

На случај потребе за више већа, видети чл. 6 став 1 Уредбе.

Уз став 2

Странке у спору могу бити: службопримац с једне и службодавац с друге стране. Од њих свака има право да бира у веће по једнога члана. И ако Уредба не говори о томе, јасно је, да ће службодавац бирати за свога члана већа службодавца а службопримац службопримца. Према томе, састав већа је: претседник који је лице постављено од опште управне власти (односно бана), један већник службодавац, кога бира парничар службодавац и један већник службопримац, кога бира парничар службопримац.

Идеално би било, да чланови већа буду из исте струке, којој припадају и парничне странке. Али то Уредба не тражи као обавезно.

Чланове већа могу бирати (боље речено „одредити“) и то: тужитељ већ у тужби (види став 9 члана 13), а тужени у одговору на тужбу (ст. 4 чл. 14 Уредбе). У сваком случају, ако то већ није учињено у тужби, односно одговору на тужбу (у колико је тужба дата туженоме на одговор), дужни су одредити чланове већа најкасније три дана по пријему позива на усмену расправу пред већем (ст. 1 чл. 19 Уредбе). Ако се то ни тада не учини, чланове већа одредиће претседник (чл. 19 ст. 1 Уредбе).

Уз став 3

О састављању изабраних одбора и постављању њихових чланова Правилник II Бр. 23300/у од 20-VI-1936 („Службене новине“ од 5-VIII-1936 Бр. 178-XLIII) одређује следеће:

а) о саставу:

Члан 1

Избрани одбори (судови добрих људи) састоје се од претседника и његовог заменика као и потребног броја чланова из круга службодавца и службопримаца свих струка и њихових заменика.

б) о постављању:

Члан 3

(1) Код сваког изабраног одбора бан ће поставити потребан број сталних чланова и њихових заменика у две групе и то из реда службодавца и из реда службопримаца.

(2) За сваки изабрани одбор бан ће одредити потребан број чланова и њихових заменика ценећи при томе потребе подручја односног изабраног одбора. Бан ће на исти начин одредити колико ће чланова бити из појединих струка обају редова.

(3) Предлоге за постављање чланова из редова службодавца чине бану надлежне трговинске, индустријске и занатске коморе, а за постављање чланова

ва из редова службопримаца надлежна радничка комора. Коморе предлажу чланове и њихове заменике у дуплом броју.

(4) Где постоје одбори помоћника, ови ће одбори предлагати списак чланова изабраних одбора надлежној радничкој комори за даље њене предлоге бану (§ 386 З.о р).

(5) Код струка за које постоје колективни радни уговори поставиће се за решавање спорова у погледу потраживања појединаца, на предлог дотичних стручних службодавачких и службопримачких непринудних организација, за чланове изабраних одбора она лица која припадају струкама и организацијама које су закључили колективни уговор.

(6) Списак постављених чланова изабраног одбора мора бити изложен на видном месту у радним просторијама изабраног одбора. Сем тога овај ће се списак доставити свим послодавачким и радничким коморама.

Члан 4

(1) За чланове изабраних одбора могу се поставити само службодавци односно службопримци из места у коме је седиште изабраног одбора, а који су југословенски држављани, пунолетни, непорочни и који уживају сва часна права. Намештеници и радници могу се постављати само ако су били претходно запослени најмање три године.

(2) Бан мора одбити предлоге комора о постављању лица за чланове изабраних одбора која не испуњавају ове законске услове.

(3) Претседник изабраног одбора обавестиће чланове и њихове заменике о постављању и позваће их на полагање заклетве.

в) трајање мандата

Члан 5

(1) Чланови се постављају на четири године и морају своју дужност вршити до постављења нових чланова.

(2) Ако се у току рада изабраног одбора покаже потреба, може бан на предлог претседника изабраног одбора повећати број претседавајућих као и редовних чланова и извршити постављање по једнаком поступку.

(3) Кад се упразни место члана изабраног одбора, то ће место попунити претседник позивањем члана заменика по реду постављања, а то обзиром на групу и струку.

г) заклетва

Члан 7

(1) Чланови одбора полажу заклетву да ће своју дужност вршити савесно и непристрасно. Ту заклетву прима претседник одбора.

(2) Заклетва гласи:

„Заклињем се Свемогућим Богом да ћу дужност члана изабраног одбора и већа као суда добрих људи вршити по своме најбољем знању, савесно и непристрасно. Тако ми Бог помогао!”

(3) Заклетва се има својеручно написати и потписати у нарочитој књизи коју ће држати претседник изабраног одбора.

д) казна

Члан 8

(1) Ако члан изабраног одбора не долази редовно на рад, може га претседник казнити новчаном казном од 500 динара, као и на плаћање насталих трошкова. Ако се члан накнадно довољним разлозима оправда, претседник може своју одлуку делимично или сасвим ставити ван снаге.

(2) Противу одлуке о казни има места жалби бану у року од 15 дана по саопштењу одлуке. Новчане казне иду у корист фонда за потпомагање стручних школа.

ђ) престанак мандата

Члан 9

Бан мора члана разрешити од дужности ако после постављања наступи разлог због кога није могао бити по-

стављен за члана, као и у случају кад се тешко огреши о своје дужности, или ако је престао бити члан групе за коју је постављен, или ако се пресели из места у коме је седиште изабраног одбора.

Одредбе члана 2 правилника цитиране су код чл. 6 Уредбе, а члана 6 код члана 17 Уредбе. Члан 10 Правилника није овде цитиран, а идентичан је са чл. 54 Уредбе.

Члан 8

(1) При општој управној власти првог степена при којој постоји и ради изабрани одбор установиће се засебан регистар, именик и друге помоћне књиге као и засебна архива изабраног одбора. Исто тако се новац примљен за рачун изабраног одбора зарачунава у посебном дневнику. Регистар носиће ознаку И. О. У регистар заводиће се све тужбе, сви поднесци који у вези са тужбом стижу изабраном одбору, као и сва остала акта за изабрани одбор. Сва акта која се односе на једну тужбу или парницу чуваће се у нарочитој кошуљици. Сваки акт који се односи на исту тужбу носиће поред редног броја регистра и број регистра под којим је тужба заведена. Сва акта носе испред броја ознаку И. О. Именик водиће се по строго азбучном (абecedном) реду.

(2) О деловодним књигама и архиви стара се општа управна власт првог степена односно за то одређено особље ове власти. Ако су послови изабраног одбора већег опсега, може старешина опште управне власти првог

степенa одредити да одређено особље обавља писарничке послове само за избрани одбор.

(3) Особље опште управне власти prima пошту, обавља експедицију и достављање свих аката изабраног одбора и врши све благајничке и рачуноводствене послове.

(4) Послови за избрани одбор обављају се у радном времену које је прописано за општу управну власт првог степена код које је избрани одбор установљен.

(5) За начин пословања и руковање актима изабраног одбора важи Пословник за опште управне власти од 23 октобра 1931 године.

Видети и чл. 1 ст. 2, као и чл. 6 ст. 2 Уредбе.

II ДЕО: ПОСТУПАК

Опште одредбе

Члан 9

(1) Уколико у овој уредби није што посебно прописано, за поступак пред изабраним одбором вреде сходно одредбе Закона о општем управном поступку.

(2) Поступак пред изабраним одбором покреће се само на тужбу овлашћеног (заинте-

ресованог) лица и проводи се искључиво према предлозима странака, а свршава се одлуком (пресудом) претседника или већа или поравнањем.

Уз став 1

Односне одредбе Закона о општем управном поступку, које се сходно имају применити у поступку код изабраних одбора наведене су код односних прописа ове Уредбе.

Уз став 2

Спорови, који спадају у надлежност изабраних одбора, су приватно-правне природе, те се и поступак може водити само на тражење појединаца. Без тужбе заинтересованог лица, суд не може ни покренути никакав поступак. У току самога поступка, избрани одбор се има држати само онога, што парничне странке предлажу и траже: отуда, избрани одбор није овлаштен, да сам тражи вештаке, сведоке итд., ако то саме странке не предлажу. Видети и чланове 16 и 19 Уредбе.

Парнична способност

Члан 10

Способност за самостално вршење парничних радња пред изабраним одбором као странка (парнична способност) има свако лице, уколико може самостално обавезати се. Парнично неспособна странка мора бити за-

ступана законским заступником. Која се лица сматрају парнично неспособним, просуђиваће се по прописима грађанског права. На недостатак парничне способности, као и законског заступања, избрани одбор мора позити по службеној дужности у сваком стању поступка.

Под „лицем” који израз употребљава Уредба, подразумева се како физичко, тако и правно лице. То отуда, што и правно лице може бити по Закону о радњама, тужилац и тужени (нпр. сталешке коморе, принудна удружења итд.). Правно лице не може иступати као таково пред изабраним одбором, већ у место њега долазе његови претставници, који су по постојећим за њих прописима овлаштени, да их заступају. Која физичка лица не могу имати парничну способност, просуђиваће се по одредбама грађанског права и по специјалним одредбама других закона: то ће бити случајеви када је парнична странка дете, малолетник, лице које је неурачунљиво, лице под старатељством, стечајем итд. Таква лица, јер немају парничне способности, морају бити заступана њиховим законским заступницима (родитељи, старатељи, управитељи стечајне масе итд.).

О томе, да ли нека парнична странка има парничну способност, и да ли ју заступају законски заступници, мора избрани одбор, по службеној дужности, да води рачуна све до окончања поступка.

Треба двојити законског заступника, кога помиње овај члан, од пуномоћника, кога одређује чл. 12 Законског заступника парнична странка, парнично неспособна, мора имати, док пуномоћника не.

Смрт парничних странака. Постављање старатеља (скрбника)

Члан 11

(1) Ако је која парнична странка у току парнице умрла, а није ју заступао ни законски заступник (чл. 10), ни ко други са ваљаним пуномоћијем (чл. 12), председник изабраног одбора замолиће надлежни суд или надлежну штитничку (старатељску) власт да му саопшти наследнике односно последнике умрле странке. Где постоје сирочадски столови, ова молба ће се упутити надлежном сирочадском столу. По пријему саопштења одредиће рочиште за усмену расправу и место умрле странке позвати поменута лица.

(2) Ако нема наследника односно последника или се они не могу установити или им је боравиште непознато, председник ће, по предлогу противника, замолити општу управну власт првога степена да умрлој странци, у смислу § 25 Закона о општем управном поступку, постави старатеља (скрбника). Трошак сноси предлагатељ. Наведено вреди и ако је боравиште које странке непознато.

Уз став 1

Одредба овог става односи се само на случај, да је која парнична странка умрла, када је поступак поведен (поднета тужба), а нема ни законског заступника нити пуномоћника. Ако они постоје, поступак се наставља са њима.

Уз став 2

Постављање старатеља (скрбника), како то одређује овај став, вршиће се само по предлогу противне странке. Овако постављени старатељ дужан је да се прими додељене му дужности, у колико ову дужност не може по постојећим прописима о старатељству одбити. Мандат овако постављеног старатеља односи се само на овај спор и траје до његовог окончања односно док се не појави законски заступник или сама странка или њен пуномоћник.

Видети о овоме и § 25 Закона о општем управном поступку.

Заступање странака

Члан 12

(1) Парничне странке, као и њихови законски заступници, могу пред изабраним одбором бити заступане и пуномоћницима. Но и поред пуномоћника може и властодавац у властито име давати изјаве. Ако су изјаве разноличне, важи изјава властодавчева.

(2) За пуномоћника може се поставити свако својевласно лице, које је способно за самостално вршење процесних радња, изузев лица која су позната као пискарачи (надриписари). Пуномоћници могу бити и чланови породице, пословођа, помоћно особље, радници дотичне струке, као и претставници стручних удружења службодаваца и службопримаца. У погледу права на накнаду трошкова адвоката, уколико се која од странака буде њиме служила, важи наређење ст. 4 чл. 44.

(3) Пуномоћнику се мора издати уредно пуномоћије. Пуномоћије се може издати писмено или усмено на записник пред изабраним одбором (претседником или већем). Пуномоћије се мора задржати у спису о дотичном спору.

(4) Пуномоћије се може дати и приватном исправом. Но ако избрани одбор посумња у његову истинитост може захтевати оверено пуномоћије или да странка, ако је присутна, његову истинитост потврди пред изабраним одбором.

(5) Но и поред тога што је странка заступана пуномоћником избрани одбор може наредити да парнична странка дође и лично на расправу ради евентуалног саслушања.

Уз став 1

Парнична странка, ако има свога пуномоћника, у правилу не мора, а може доћи на расправу. Изузетак, када и парнична странка

мора доћи на расправу предвиђа став 5 овог члана.

Како, по чл. 9 ст. 1 ове Уредбе, за поступак пред изабраним одбором важе сходно одредбе Закона о општем управном поступку, то парнична странка, која нема пуномоћника, може приступити пред избрани одбор у пратњи свога помагача. Помагач није пуномоћник, те он нема права давати ма какве изјаве изабраном одбору, већ искључиво даје обавештења и савете странци. Разлика између пуномоћника и помагача је у томе: што пуномоћник учествује за странку а помагач уз странку.

Уз став 2

Уредба не поставља за правило, да пуномоћници морају бити само адвокати, већ и свако друго својевласно лице, које је способно за самосталне процесне радње. Једино искључује од тога лица, која су позната као пискарачи (надриписари). Надриписари не могу бити, по § 22 Закона о општем управном поступку, ни помагачи.

Пошто се за пуномоћника може поставити свако лице, које је способно за самосталне процесне радње, и женска лица могу бити пуномоћници.

Уз став 4

Приватна исправа је свака исправа коју издаје приватно лице; она доказује само, да је њен издавалац у њој садржану изјаву дао.

Оверу пуномоћија, о којој говори овај став, може извршити не само бележник или суд, већ и управна власт.

Уз став 5

Парнична странка, у правилу, ако има пуномоћника, не мора доћи на расправу. Али, ако то нареди избрани одбор, парнична странка мора на расправу доћи ради евентуалног са слушања.

Тужба

Члан 13

(1) Тужба изабраном одбору мора се поднети писмено или усмено на записник општој управној власти првога степена туженикова пребивалишта за избрани одбор.

(2) Писмена тужба мора се поднети у толико примерака колико има тужених и још један примерак за избрани одбор.

(3) Кад општа управна власт прима тужбу на записник, мора тужиоца поучити (упутити) да јасно изложи чињенице на којима заснива свој захтев, назначи доказна сретства и одређено тужбено тражење (став 5).

(4) Једна тужба може обухватити и више тражења (захтева) против истог туженика, иако се та тражења не оснивају на истом чињеничном и правном темељу, ако је за

сва та тражења надлежан исти избрани одбор и ако сва заједно не прелазе износ од 12.000.— динара.

(5) Тужба треба да садржава: тачне адресе обеју странака, потребне чињенице (податке) за оцену надлежности избраног одбора, вредност предмета који је у питању, одређено тужбено тражење и доказна сретства којима тужилац намерава да докаже своја чињенична тврђења. Писмени докази на које се тужилац позива морају се приложити у препису, и то у толико примерака колико има туженика и још један примерак за избрани одбор. Ако долазе у обзир само делови исправе, довољно је приложити само извод (дотични део). Изворник (оригинал) исправе мора тужилац донети на расправу.

(6) Тужилац може преиначити тужбу коју је избраном одбору предао, а нарочито може проширити тужбено тражење, ако се тиме не искључује надлежност избраног одбора, све до закључења (довршења) расправе по тој тужби.

(7) Ако у тужби има формалних недостатака који могу бити сметња за уредно поступање по тој тужби (нарочито ако је она непотпуна) избрани одбор позваће тужиоца да отклони недостатке тужбе. Док то не учини, неће се по тужби поступати.

(8) Ако је очевидно већ из тужбе, да избрани одбор није надлежан за расправу и решење по поднетој тужби односно да решавање спора није уопште дозвољено пред

избраним одбором, претседник ће одлуком одбацити тужбу без одређивања рочишта.

(9) Тужилац је овлашћен да већ у тужби изабере члана већа (§ 350 ст. 1 З. о р.).

Уз став 1

Била писмена или усмена, тужба се има предати општој управној власти првога степена за избрани одбор. Закон у § 352 ст. 1 одређује, да се тужба има предати надлежној општој управној власти првога степена, док Уредба у овом ставу одређује, да се тужба има предати општој управној власти првога степена туженикова пребивалишта. Како по тач. 3 § 5 Закона о општем управном поступку под пребивалиштем (домицилом) има се разумети место у коме се једно лице настанило у намери да ту стално пребива, то би се тужба имала подносити општој управној власти где туженик у времену подношења тужбе стално живи. Међутим, како је месна надлежност избраног одбора утврђена чл. 5 ст. 1 Уредбе, под пребивалиштем, треба подразумевати место, где се налази предузеће, радионица, пословница или фабрика, а у колико се ради о помоћном особљу, које ради изван радионице (на парче, на „сицу“) место, где се посао обављао или имао обављати или зарада исплаћивати (чл. 5 ст. 1). Отуда се тужба има предавати општој управној власти код које је устројен и функционише избрани одбор надлежан за то место, где се је посао, из кога је настао спор, обављао.

Тужба се може предати или лично или преко поште; у сваком случају, она мора бити адресована надлежној општој управној власти првога степена за избрани одбор. Нпр. „Градском поглаварству (за избрани одбор) Загреб” или „Среском начелству (за избрани одбор) Крупањ” итд. Дан предаје пошти препоручено сматра се, према ст. 1 § 64 Закона о општем управном поступку, као дан предаје изабраном одбору.

Ни Закон нити Уредба не одређују, у коме се року тужба има предати. Остаје, да се тужба има предати у року застарелости односнога случаја, тј. пре него што би застарелост наступила. Но, по начелима грађанског закона, избрани одбор не може се у опште упуштати у оцену застарелости у колико се противна странка не би на њу позвала. Закон о радњама одредио је застарелост само за неколико случајева. Тако:

Тужба ради отштете због *превременој истуђања или отиуштања* односно *одустанка* застарева за шест месеци од дана иступа односно одустанка — § 246 З.о р.

Тражење *примљене провизије* или *наградe* или *вредности* онога што је у име провизије или награде протиправно примио или отуђио службопримац, застарева за три месеца од дана службодавчевог сазнања, али најкасније за три године од дана постанка захтева — § 225 З.о р.

Тужба ради *отштете шегрта* због:

а) умањења плате или доходака у натури или вређања других битних одредаба уговора;

б) завођења или покушаја завођења на неморална или противзакона дела;

в) због повреде морала или знатне повреде части од стране службодавца, заступника му или чланова његове породице, или због нештићења шегрта од таквог поступања чланова породице или других упослених у предузећу;

г) због пада под стечај службодавца, ако се ради о лажном банкротству, или због изостанка службодавца од рада преко два месеца, а нема заступника;

д) због нехатности службодавца у испуњавању дужности по Закону и уговору;

ђ) због трајног суровог поступања са шегртом, — оваква тужба за свако оваково дело застарева за шест месеци после престанка ученичког односа (§ 277 З.о р.).

Право службодавца на *постићуну зараду* од службопримца, ако овај без његовог пристанка за свој или туђ рачун закључује трговачке послове, као и право на *отштету* за овакве послове или ако службодавац са службопримцем учествује на истом конкурс — застарева за три месеца од дана сазнања закључења посла, али у сваком случају за пет година по закључењу посла — § 325 З.о р.

Тужба из службеног односа на *плату* и *накнаду издатака* као и *повраћај предујмова* застарева за три године, рачунајући: ако су потраживања унесена у обрачун од свршетка године у којој је обрачун обављен; ако нису унешена у обрачун од свршетка године у којој је престао службени однос, а за потражива-

ња која се обрачунавају тек после престанка службеног односа свршетком године у којој се рачун имао обавити — § 330 З.о р. Ово се односи само на помоћно особље које је упуслено у трговачким радњама на претежно трговачким или вишим нетрговачким или канцеларијским службама, које помиње § 324 З.о р.

За све остале случајеве који овде нису поменути а које не помиње ни Закон, вреде застарни рокови по прописима грађанског закона, који на односном правном подручју важи (Општи грађански закон, Грађански закон Краљевине Србије).

Уз став 2

Уредба дозвољава, да може бити више тужених, па за то и одређује, да се тужба има предати у онолико примерака, колико има тужених и још један за изабрани одбор. То ће бити, ако нпр. једнога службодавца уједанпут без отказа напусте три и више службопримца, те их службодавац једном тужбом све тужи изабраном одбору. О прилозима уз тужбу видети став 5 овог члана.

Уз став 4

Као што једна тужба може обухватити више лица (туженика), тако се и један исти туженик може тужити за више дела, односно и више лица могу тужити једно лице; једини услов за такву тужбу јесте: да збир свих утужених сума не прелази 12.000.— дин., као и да је за решавање таквих свих случајева надлежан исти изабрани одбор (нпр. тужба против

истог службодавца од стране неколико службопримаца, који су сви били запослени у истој радионици).

Уз став 5

Ако тужба нема свих овде набројаних података, тужба није потпуна, те ће изабрани одбор поступити по ст. 7 овог члана.

Поред осталих наведених елемената тужба мора бити потписана и својеручно; лице, које не уме или не може да се потпише, ставља место потписа свој ручни знак, док његово име исписује писању вешто лице уз назначење свог имена, занимања и пребивалишта — § 28 Зак. о општем управном поступку.

Осим тога, из тужбе мора јасно да се види, којој се општој управној власти првога степена упућује и да је за изабрани одбор.

Уз став 6

Допуну тужбе (преинаку), којом се тужбени захтев проширује (нпр. тражи се већа отштета и сл.) може тужилац вршити све док се расправа по тужби не закључи (док не настане већање). Наравно, и овде се мора пазити, да проширени захтев не премаша дин. 12.000.—

Уз став 7

Непотпуна тужба биће она, која не садржава све елементе, које тражи став 5 овог члана. Поред тога, тужба треба и да је потписана. Ако се тужба подноси усмено на записник, ови елементи обично неће недостајати, јер ће лице, које узима записник водити рачуна, да све потребно буде унешено.

Пре но што би тужбу узео у поступак, избрани одбор (претседник) позваће тужитеља, да тужбу употпуни. У томе позиву мора бити означено: шта се има употпунити и у коме се року то има учинити. Ако до остављеног рока тужилац то не учини, тужба се неће узети у поступак, те ће се сматрати као да уопште није ни поднешена. Ако се исправка учини у одређеном року, сматра се, да је тужба исправно предана онога дана, када је, и ако непотпуна, била примљена. Видети и § 29 ст. 2 Зак. о општем управном поступку.

Уз став 8

О ненадлежности избраног одбора, по овом ставу, решава сам претседник. Одлука се доставља само тужиоцу односно тужиоцима.

Ако је претседнику сумњива надлежност, поступиће по наређењу чл. 5 ст. 3 ове Уредбе.

Тужиоц, коме је тужба одбијена због ненадлежности избраног одбора, може поднети тужбу за свој захтев надлежном среском или окружном суду (до 12.000.— дин. среском а преко тога окружном суду, надлежном за седиште посла). Ово неће бити тужба против одлуке избраног одбора о ненадлежности, већ нова тужба за остварење свога захтева.

Ако се суд, коме је тужба предана, огласи ненадлежним за пресуђивање спора, видети ст. 2 чл. 5 ове Уредбе.

Уз став 9

Тужилац је овлаштен, али не мора, одредити већ у тужби свога члана већа. Он то мо-

же учинити и касније. Види о овоме ст. 2 чл. 7 ове Уредбе.

Одговор на тужбу

Члан 14

(1) Изузетно и само у парницама замршеније природе може претседник избраног одбора, по пријему тужбе, наредити туженику доставом преписа тужбе, да у непродуживом року од највише 8 дана писмено одговори на тужбу и да изабере члана већа.

(2) Одговор на тужбу мора садржавати одређени захтев, и ако туженик оспорава тужбено тражење (захтев), укратко али потпуно чињенице на којима заснива своје приговоре, као и доказна сретства којима намерава послужити се на усменој расправи. У осталом и на одговор на тужбу сходно ће се примењивати одредба чл. 13 о тужби.

(3) Ако туженик не одговори на тужбу или не одговори у одређеном року, то неће имати утицаја на даљи рок поступка.

(4) Туженик ће у одговору на тужбу именовати и члана већа (§ 350 ст. 1 З. о р.).

Уз став 1

Достављање преписа тужбе на одговор туженоме вршиће се само изузетно, што оцењује претседник избраног одбора. Рок од 8 дана за одговор на тужбу рачуна се од дана доставе тужбе туженоме. Дан доставе не рачуна се,

према § 61 Закона о општем управном поступку. Ако осми дан пада у недељу или празнични дан, за последњи дан узима се први наредни радни дан (§ 62 Закона о општем управном поступку). За одговор на тужбу, дан предаје пошти препоручено, сматра се као дан предаје изабраном одбору (§ 64 Закона о општем управном поступку).

О избору члана већа видети став 4 овога члана.

Уз став 2

Доказна сретства, којима туженик мисли да се користи на усменој расправи, морају бити наведена у одговору на тужбу: ако су то писмени докази, сходно чл. 13, морају се у препису приложити уз одговор на тужбу и то у целости или само односно на спор релевантни део. Оригинал се мора показати на расправи, Пошто Уредба не тражи оверен препис, довољан је обичан (прост) препис. Сведоци, односно вештаци, ако ће се туженик њима користити, морају бити назначени уз тачну адресу. Ако се туженик позива на какве доказе, који се налазе код власти, треба да наведе какви докази и од које власти има да се траже (види и чл. 16 ст. 2).

Туженик може у одговору на тужбу ставити и свој против захтев.

Уз став 4

Ако туженик у одговору на тужбу не именује члана већа, поступиће се по чл. 19 став 1.

Искључење и изузеће чланова већа

Члан 15

(1) Искључити или изузети се мора (§ 350 ст. 3 З. о р.) члан:

1) који је сам парнична странка или лично заинтересован у спору;

2) који стоји са једном од парничних страна у сродству по крви у правој линији до кога било степена, у побочној до четвртог степена, а по тазбини до другог степена или је с њом у кумству;

3) који је једној од странака био пуномоћник, пословођа или старалац.

(2) Кад постоји или у току спора настане који од разлога наведених у ст. 1, члан већа мора се сам искључити и о томе известити одмах претседника већа. Претседник већа саопштиће то странци која је изабрала дотичног члана и позвати је да избере другог члана већа. Ако је искључен претседник, замениће га његов заменик. Ако је и овај искључен, оба члана изабраће споразумно лице које ће у том спору вршити дужност претседника. Ако се они у томе не сложе, поставиће га општа управна власт првога степена.

(3) Из разлога наведених у ст. 1 може и странка тражити изузеће члана већа. Странка која тражи изузеће мора учинити вероватним околности на којима заснива своје тражење. Такав захтев може се ставити пре пр-

вог рочишта или на самом рочишту. У току расправе може се изузеће тражити само ако је разлог за изузеће настао после првог рочишта или се докаже да се за овај разлог изузећа није могло раније сазнати.

(4) О изузећу чланова већа одлучује претседник коначно, а о изузећу претседника или његовог заменика бан. Пре одлуке треба саслушати лице које се изузима.

Уз став 2

Чланови већа, код којих настане један од наведених случајева из става 1, сами се *искључују*. Искључити се не може члан већа из других разлога, осим у ставу 1 наведених.

Уредба не одређује, да ли и претседник, кога споразумно буду изабрала двојица чланова већа, у случају из реченице 4, мора имати школске квалификације, које тражи чл. 2 Правилника о састављању избраних одбора (види цитиран код чл. 6 Уредбе). Будући, да је за претседника потребна спрема правног факултета (јер то и за њега и за заменика тражи чл. 2 цитираног правилника), сматрамо, да се и за оваквог *ad hoc* претседника може изабрати само лице са спремом правног факултета (активни или пензионисани судија или државни чиновник).

Уз став 3

Док се чланови већа, из разлога у ставу 1, сами *искључују*, дотле странка може, са истих разлога, да тражи *изузеће*. Околност да постоји који од разлога из става 1, мора се

учинити вероватном — дакле не и доказаном. Само, док за чланове већа, када се сами *искључују*, није потребна никаква одлука претседника, у овом случају, о изузећу одлучује претседник односно бан, пошто саслуша члана, за кога се изузеће тражи. Види и став 4 овог члана.

Прво рочиште

Члан 16

(1) По пријему тужбе или у случају чл. 14 чим стигне одговор на тужбу или истекне рок за одговор, претседник ће одмах одредити прво рочиште по тужби. Ово рочиште има се одржати најдаље у року од 8 дана по пријему тужбе односно одговора по тужби или по истеку одређеног рока за одговор.

(2) У позиву за рочиште мора се назначити: дан, сат и место рочишта; имена парничних странака и њихових заступника (пунномоћника); предмет спора; налог парничним странкама: да понесу собом предмете увиђаја и исправе које се тичу спора; да још пре рочишта предложи да се добаве доказне исправе и предмети увиђаја који се налазе код које власти, и да предложи да се позову сведоци на расправу, ако су потребни, а нису већ предложени у тужби или одговору на тужбу. У позиву за туженика треба још назначити последице у случају његовог изостанка од рочишта.

(3) Уз позив тужиоцу се доставља и одговор тужеников на тужбу, ако је до отпостављања позива поднет.

Члан 17

(1) Прво рочиште држи се пред претседником. Претседник може на овом рочишту, без учешћа других чланова већа, посредовати да се спор мирним путем реши односно поравнањем, решити приговор да решаваље спора није дозвољено пред изабраним одбором, као и приговор ненадлежности тог изабраног одбора; он може за тим изрећи пресуду на основу признања, одрицања и изостанка. Претседник је надаље овлашћен да одмах расправи и реши главни предмет спора (чл. 18 ст. 4), ако се странке договорно одрекну учествовања других чланова већа (§352 ст. 3. 3. о р.). Признања и одрицања морају бити унета у записник и потписана од странака.

(2) Приговор ненадлежности може се ставити само на првом рочишту пре него што се упусти у расправљање о главној ствари, а остали приговори могу се ставити и касније.

(3) Ако се на рочишту странке поравнају, саставиће се о томе записник који ће потписати обе странке, претседник и записничар (деловођа). Парничним странкама, на њихов захтев, даће се оверени препис записничког поравнања (§ 352 ст. 3 3. о р.).

(4) Ако су присутни чланови већа, веће ће се саставити још на првом рочишту и приступити расправи и пресуђењу спора.

(5) Чланови изабраног одбора имају право на накнаду издатака, односно за дангубу, према одредбама Правилника о састављању изабраних одбора (судова добрих људи) и постављању њихових чланова од 20 јуна 1936 год. II Бр. 23300/у. Ови трошкови сачињавају део парничних трошкова (§ 349 3. о р.). Ако се странка не одрекне учествовања осталих чланова већа (ст. 1), претседник може наредити тужиоцу да унапред положи примерени предужам за покриве тих трошкова.

Уз став 1

Уредба, у овоме ставу, а исто тако и у ставу 2 чл. 5 и ставу 8 чл. 13, употребљава изразе: *недозвољеност* решавања спора пред изабраним одбором и *ненадлежност* изабраног одбора. Оба су појма, у колико се односе на надлежност изабраних одбора идентична: чим за један спор није надлежан избрани одбор, значи да није ни дозвољен да се пред њиме решава. Ненадлежност, која се овде употребљава има значење месне надлежности, што се види и из израза „тог изабраног одбора” употребљеног у овом ставу.

Недозвољеност на коју се овде мисли, односи се на случајеве које предвиђају чл. 3 ст. 1 и 3 и чл. 4 ст. 1 ове Уредбе (ако спорна вредност премаша 12.000.— динара).

О пресуди на основу одрицања видети чл. 34; на основу признања чл. 35, а на основу изостанка чл. 36 ове Уредбе. Ако странке не дођу на рочиште, или, и ако дођу, а неће да

се упуштају у расправљање, видети чл. 18 ст. 1 Уредбе.

Уз став 2

На првом рочишту (пред претседником), у колико се он већ раније (види чл. 13 ст. 8) није огласио за ненадлежног, приговор о ненадлежности могу странке поднети одмах у почетку расправе, а пре преласка на расправљање главне ствари. Касније се тај приговор не може стављати, јер, чим је странка дозволила, да се главни предмет расправља, самим тим је признала и надлежност изабраног одбора.

Уз став 3

Поравнања се могу, сем пред претседником, вршити и пред већем. — Видети чл. 23 Уредбе.

Поравнање има снагу судске пресуде, те, када се огласи извршним (види чл. 48 Уредбе), може се дати на извршење.

Уз став 4

Прво се рочиште држи, у правилу, пред претседником. Али, ако се странке договорно не одрекну учествовања других чланова већа, веће може одмах, још на истом рочишту, спор расправити, у колико су чланови већа присутни.

Уз став 5

Правилник о састављању изабраних одбора (судова добрих људи), који се у овом ставу помиње, у чл. 6 одређује следеће:

„(1) Дужност члана изабраног одбора почасна је и не сме се одбити.

(2) Чланови изабраног одбора имају право на накнаду оних издатака које су у готовом имали.

(3) Члановима изабраног одбора из групе службопримаца припада за трошак и дангубу накнада за вршење ове дужности. Висина ове накнаде одређује се правилником који ће бан донети по претходном саслушању надлежних привредних и радничких комора, али она не може бити већа од 100 динара за један дан без обзира на број рочишта.”

За оне, који не могу сносити парничне трошкове без штете за нужно издржавање, видети чл. 45 Уредбе.

Члан 18

(1) Ако ниједна странка не дође на рочиште, иако су биле правилно и на време позване, или су дошле али неће да се упусте у расправљање, поступак ће се одлуком обуставити (§ 352 ст. 3 З. о р.). Одлука о томе доставиће се обема странкама. Странке могу само споразумно предложити да поступак мирује. Поступак мирује догод која странка не предложи да се поступак настави.

(2) Ако на прво рочиште дође само једна парнична странка, поступиће се према наређењу чл. 36.

(3) Ако се на првом рочишту спор не сврши мирним путем или поравнањем, а нема услова ни за изрицање пресуде на основу признања, одрицања, изостанка нити приговора о недопуштености поступка пред изабраним одбором или о ненадлежности из-

браног одбора или су ови приговори одбијени, претседник ће позвати странке да наведу све чињенице и сва доказна сретства која су од важности за решење спора, уколико то нису већ учиниле у тужби односно у одговору на тужбу или услед наређења издатог им у позиву за рочиште (чл. 16 ст. 2). За сведоке и вештаке морају поред породичног и личног имена навести тачно и њихово боравиште (адресу).

(4) Када о спору решава на првом рочишту сам претседник, без учествовања осталих чланова већа (чл. 17 ст. 1), и за њега важе одредбе о расправи пред већем (чл. 19 и след.).

Уз став 1

Треба разликовати *обуставу* и *поступку* од *мировања* истога. *Обустава* и *поступка* настаје ако обе странке не дођу на расправу, а позване су правилно и на време, или, и ако дођу, а неће да се упуштају у расправљање. Тада се поступак обуставља, и о томе одлуком извештавају обе парничне стране. *Мировање* поступка настаје, ако се обе стране споразумеју у томе, да поступак мирује и то предложи претседнику, који ово не може одбити. Поступак, који мирује, наставља се, када ма која странка (од двеју парничних, наравно), затражи, да се настави; поступак, пак, који је обустављен, за избрани одбор је свршен, те се само обновом (повраћајем у пређашње стање — види чл. 40) или новом тужбом може узети поново у разматрање.

И Закон, у ст. 3 § 352, а и сама Уредба, у чл. 43 ст. 1, употребљавају израз *пропуштање*. То пропуштање биће у случајевима из овога става, када једна или и обе странке не дођу на расправу — дакле пропусте доћи на расправу, а то пропуштање не оправдају. Због пропуштања се може тражити повраћај у пређашње стање.

Уз став 3

Шта се све може употребити као доказно сретство пред изабраним одбором одређује ст. 3. чл. 19 ове Уредбе.

Усмена расправа пред већем

Члан 19

(1) Ако се спор није решио на првом рочишту (чл. 17 ст. 1), претседник ће одредити, у најкраћем року, рочиште за усмену расправу пред већем. На ово рочиште позваће: чланове већа које су странке изабрале, у тужби или одговору на тужбу, обе странке или њихове заступнике (пуномоћнике) и предложене сведоке и вештаке. Истовремено ће обема странкама наредити да на рочиште за расправу понесу собом све предмете извиђаја и исправе које се тичу спора, а нису већ у изворнику приложене тужби или одговору на тужбу, и да пре рочишта предложе да се добаве доказне исправе и предмети за увиђаје, који се налазе код противне странке или се чувају код јавне власти. Ако странка још није изабрала члана већа, претседник ће је прет-

ходно позвати да то учини у непродуживом року од три дана. Ако то не учини, изабраће га за њу претседник сходно наређењу чл. 7. На позиве за расправу сходно ће се применити наређење ст. 2 чл. 16.

(2) Ако позвани чланови већа неоправдано изостану од рочишта или неће, без разлога, да суделују у већу, може их претседник већа казнити новчаном казном од 500.— динара, као и на плаћање насталих трошкова. Ако се кажњени члан накнадно довољно оправда, претседник може своју одлуку делимично или сасвим ставити ван снаге. Против одлуке о казни дозвољена је жалба бану у року од 15 дана (§ 347 ст. 1 и 2 З. о р.).

(3) Као доказно сретство пред изабраним одбором може се употребити све, што је подесно за утврђење стања ствари и целисходно према поједином случају (исправе, сведоци, вештачи, увиђај и саслушање странака под заклетвом). Но изабрани одбор може само без заклетве саслушавати странке, сведоке и вештаке. Ако се укаже потреба да се странке, сведоци или вештачи заједно, претседник ће замолити општу управну власт првог степена да то учини, уз тачну назнаку околности на које се имају заклетити. Општа управна власт дужна је у што краћем року удовољити тој молби. То исто вреди и за случај, ако против странке или других лица треба употребити принудна сретства или изрицати казне.

(4) За саслушање странака у циљу доказа примењиваће се сходно одредбе §§ 467

и следећих законика о судском поступку у грађанским парницама.

(5) Опште познате чињенице не треба доказивати. Исто тако чињенице које тврди једна странка, уколико их је друга странка изреком признала у којем поднеску или пред изабраним одбором.

Уз став 1

Рочиште за усмену расправу пред већем позива се само у том случају, ако се спор не оконча на првом рочишту.

На рочиште се странке позивају позивом као и по ст. 2 чл. 16. Писмена документа, на која су се странке у тужби односно одговору на тужбу, позвале, и од којих су поднели преписе, морају се на ово рочиште донети у оригиналу (ст. 5 чл. 13).

Уредба не одређује рок, када се има ово, друго по реду, рочиште (усмена расправа пред већем, како Уредба зове) одржати: она само налаже, да то буде у најкраћем року.

Ако парничне странке (једна или и обе) нису одредиле свога члана већа биће позване у позиву, да то учине у непрекорачивом року од три дана (рачунајући од дана, када су позив примиле), што ако не учине, чланове већа ће одредити претседник. Сходно наређењу чл. 7 значи, да чланови већа треба, по могућности, да буду из исте струке, којој припадају парничари.

Уз став 2

О казнама чланова већа видети и чл. 8 Правилника (цитиран код чл. 7 Уредбе).

Избрани одбор уопште нема права кажњавања, већ за свако кажњавање, предлог доставља општој управној власти првога степена. Једини изузетак дозвољен је претседнику и то за право кажњавања над члановима већа.

Под насталим трошковима подразумевају се трошкови вештака, сведока, чланова већа и др. који су на рочиште дошли.

Уз став 3

Чланови већа одлучују о спору по слободном уверењу (ст. 1 чл. 30) пошто свестрано испитају спорни предмет и добро оцене поднете доказе (ст. 2 истог члана). Отуда, докази који се подносе играју врло важну улогу.

Као докази могу се употребити, према Уредби, сва сретства подесна за утврђење стварна ствари и утврђење материјалне истине. То могу бити: исправе (јавне или приватне), сведоци, вештаци, увиђај на лицу места, и најзад саслушање странака под заклетвом. Најјачи докази за избрани одбор јесу: признање или одрицање парничних странака. Ако то постоји, други, овде наведени, докази, нису потребни.

Ко не може бити сведок, одређује чл. 27 ст. 2.

Уредба одређује, да заклинање парничара, сведока и вештака не може вршити избрани одбор, већ општа управна власт првога степена; не одређује, пак, ништа о суочењу сведока, чије су изјаве контрадикторне. Пошто је и суочење једна од процесних радња (§ 95 Закона о општем управном поступку), то је и оно дозвољено код изабраних одбора; а, пошто Уредба суочење не упућује у надлежност оп-

ште управне власти (пошто се оно врши пред оним, који испитује), значи, да суочење може вршити сам избрани одбор. О заклетви сведока видети § 94 Зак. о општем управном поступку.

Принудна сретства и казне, које има да врши општа управна власт по молби претседника изабраног одбора, јесу случајеви из чл. 20, 24 и 27 Уредбе.

Уз став 5

Опште познате чињенице су чињенице, које су и изабраном одбору познате, те их уопште и не треба доказивати. Нпр. један законски пропис (о плаћању прековременог рада, ноћног рада, рада у недељу итд.) није потребно доказивати, јер је то опште позната ствар: самом публикацијом тога закона претпоставља се, да је сваки грађанин с њиме упознат. Чак, и ако би избрани одбор захтевао од странке, која се на општепознату чињеницу позива, ова није дужна о њој подносити доказа.

У погледу доказивања, општепознатим чињеницама изједначује се и изрично признање противне стране.

Члан 20

(1) Расправом управља претседник. Он отвара и закључује расправу. Он даје реч и може је одузети ономе који не послуша његове одредбе. Он испитује и саслушава лица која се имају испитати односно саслушати ради доказивања и објављује одлуке већа. Он се стара да се ствар потпуно претресе, а да се ипак расправа не развлачи

и да се, по могућности, приведе крају без прекидања и то на једној усменој расправи.

(2) Претседник ће на расправи, пошто извести чланове већа о раду на првом рочишту (§ 352 ст. 3 З. о. р.), испитивањем или на други начин настојати да се изнесу све за одлуку важне чињенице и да се попуне недовољни наводи о околностима које служе за образложење или побијање захтева, да се означе или надопуне доказна сретства за те наводе и уопште да се даду сва разјашњења која су потребна за истинито и потпуно утврђење чињеничног стања у погледу изнесених захтева (тражбина) странка.

(3) Осим претседника могу и остали чланови већа стављати странкама или њиховим заступницима (пуномоћницима), сведоцима и вештацима питања која су прикладна за знање спорног одношаја и за утврђење стања ствари. Исто тако може и свака странка, или њен заступник (пуномоћник), ради објашњења стања ствари, противној странци или њеном заступнику (пуномоћнику), сведоку и вештаку стављати питања преко претседника или, с његовом приволом, непосредно сама, о свима околностима које су од важности за решење спора.

(4) Пред изабраним одбором странке справљају о правном спору усмено. Није допуштено читање писмених саставака места говора. Писмена на која се странке позивају у својим говорима прочитаће се само у толико, уколико она још нису позната одбору

или противној странци или уколико се ради о њиховом дословном садржају.

(5) Претседник већа стара се за ред на расправи. Он је овлашћен опомињати она лица која непристојним понашањем сметају расправи. Лица која и поред опомене сметају расправи може уклонити са расправе. Странка која учествује у расправи може бити уклоњена тек пошто је претходно била опоменута да ће бити уклоњена.

(6) Ако ко на расправи учини крупнију непристојност, нарочито ако увреди чланове изабраног одбора, парничну странку или њеног заступника (пуномоћника), сведока или вештака, претседник изабраног одбора може замолити општу управну власт првога степена код које ради да против дотичног лица изрече казну према § 66 ст. 2 Закона о општем управном поступку (чл. 19 ст. 3).

Уз став 2

О првом рочишту видети чл. 16 до 18 ове Уредбе.

Уз став 5

Код уклањања са расправе, Уредба дели странку која учествује у расправи (4 реченица) од осталих лица, која присуствују расправи. Док ова остала лица може претседник уклонити са расправе после обичне опомене, странка може бити уклоњена тек после опомене у којој је изрично наглашено, да ће ако својим понашањем и даље смета расправи, бити уклоњена.

Пошто, по ст. 1 чл. 9 ове Уредбе, у колико није што у Уредби посебно прописано, за поступак важе сходно одредбе Закона о општем управном поступку, то ће се и код уклањања са расправе странке, која у расправи учествује, имати применити одредбе ст. 1 § 66 Закона о општем управном поступку:

„(1) Ко и поред опомене омета рад или учини непристојност, може бити уклоњен. Лице које учествује у раду може бити уклоњено тек онда, пошто је претходно било опоменуто, да ће бити уклоњено. Ако буде на тај начин уклоњена странка која нема заступника — пуномоћника, или пуномоћник чији властодавац није присутан, руковалац рада позваће, по потреби, лице које се уклања, да постави себи пуномоћника; ако то оно не учини, поставиће га сам руковалац. Пуномоћје таквог пуномоћника важиће само за онај рад од кога је странка уклоњена.”

Уз став 6

Према ставу 3 чл. 19 Уредбе, избрани одбор (суд добрих људи) нема право закљичати странке, сведоке или вештаке, а тако исто ни право казне. То је право пренето на општу управну власт првог степена. За то Уредба овде и упућује претседника, да, за лица, која учине какву крупнију непристојност, замоли општу управну власт, да изрече казну према ст. 2 § 6 Закона о општем управном поступку, који гласи:

„(2) Ко у раду учини крупнију непристојност или теже наруши ред, може се,

без обзира на предње (став 1), казнити новчаном казном због нарушења реда од 10—500 динара у корист државне касе, а у корист општинске касе кад казну изриче општинска власт. Ако кажњено лице не плати новчану казну у остављеном му року, замењује му се ова затвором, што ће се истом одлуком изрећи. Затвор не сме трајати дуже од 10 дана. Ова казна не искључује другу кривичну и дисциплинску одговорност. Истом казном могу се казнити и лица, која својим писменим поднесцима повреде дужно поштовање спрам јавне власти, њених органа или уопште лица која било у ком ствојству учествују у дотичном предмету.

Став 1, на кога се позива овај став Закона о општем управном поступку, цитиран је уз објашњења уз став 5 овога члана Уредбе.

Члан 21

(1) Изостанак једне странке од рочишта за расправу не спречава да се расправа проведе са странком која је дошла (§ 352 ст. 3 З. о. р.). Странка која је изостала неће у таквом случају моћи више давати изјаве које је о понуђеним или поднетим доказним сретствима имала давати на рочишту од кога је изостала. Избрани одбор ће у таквом случају провести расправу обазирући се на све оно што је изнето у тужби и у одговору на тужбу.

(2) Ако обе странке изостану од рочишта обуставиће се поступање.

Уз став 1

Странке су дужне, и потребно је, ради правилног пресуђења спорног предмета, да буду присутне расправи. Али, јер је тенденција изабраних одбора брзо решавање спорова, без обзира на то, што једна странка није на рочиште дошла (под претпоставком, наравно, да је прописно и благовремено позвана), рочиште се има одржати и спор пресудити. Само, у оваквим случајевима, изабрани одбор ће пресуду донети уважајући само оно, што је изостала странка навела у тужби односно одговору на тужбу. Све ово, наравно, важи, ако је странка неоправдано изостала. Ако пак свој изостанак оправда (болест, неодложива спреченост и сл.) моћи ће, тражењем повраћаја у пређашње стање (чл. 40), да поднете или понуђене доказе, о којима се није могла изјаснити на расправи, са које је изостала, побија односно тврди.

Уз став 2

Тумачење уз ст. 1 чл. 18 важи и овде. Поступак се, у овоме случају, обуставља, те је за изабрани одбор и завршен. Одредбе чл. 40 Уредбе важе и за овај случај.

Члан 22

(1) Поступак пред изабраним одбором усмен је и јаван, изузев одборског већања (§ 352 ст. 4 З. о р.).

(2) Јавност ће се искључити, ако би отуда било опасности за морал, јавни поредак или какав нарочити државни интерес или ако је основана бојазан да ће се јавност

расправе злоупотребити ради тога да се смета расправи или отежава утврђење стања ствари.

(3) Осим тога може изабрани одбор (претседник односно веће), по предлогу једне странке, искључити јавност, ако се морају расправљати и доказивати чињенице из породичног живота или пословне тајне.

(4) Јавност се може искључити за целу расправу или за поједине њене делове; но искључење јавности не може се никако протегнути на објављивање саме изреке (диспозитива) пресуде или других одлука којима се поступак завршује.

(5) Расправа о предлогу да се искључи јавност води се у нејавној седници. Одлука о искључењу јавности има се јавно објавити.

(6) Ако јавност буде искључена, може свака странка захтевати, да поред њеног пуномоћника присуствују код расправе још два њезина поузданика, али то не могу бити лица на која се странка позива као сведоке.

(7) Сведоцима на које се странке позивају није дозвољено присуствовати расправи пре него што буду преслушани.

Уз став 1

Јавност расправе значи, да како лица, која учествују у поступку (странке), тако и остала у самом поступку незаинтересована лица, могу расправи присуствовати, као слушаоци.

О лицима, која непристојним понашањем сметају расправи, учине крупније непристојност, увреде чланове изабраног одбора, стран-

ку или кога сведока, вештака или пуномоћника, видети ставове 5 и 6 чл. 20 Уредбе.

О присуствовању на расправи сведока видети последњи став овог члана.

И ако је јавност искључена, странке имају право да на расправи задрже своје поузданике — видети ст. 6 овог члана.

Уз став 2

Из разлога, које наводи овај став, јавност се мора искључити. То има да учини сам избрани одбор (претседник односно веће) по званичној дужности (*ex officio*).

Уз став 3

Из разлога, које овај став наводи, јавност се може, али не мора искључити; одлуку о овоме доноси избрани одбор, али само по предлогу једне од странака.

Уз став 6

Уредба забрањује сведоцима, да буду поузданици: према томе, вештаци, који су позвани, то могу бити.

Члан 23

Претседник већа дужан је пре почетка расправе поновно покушати да се спор сврши мирним путем односно поравнањем (§ 352 ст. 3 З. о р.). Ако у томе успе, и овде ће поступити по наређењу ст. 4 чл. 17. У овом случају записник потписују и друга два члана већа.

Свој предлог да се спор реши мирним путем односно поравнањем, претседник може учинити парничним странкама и на расправи пред већем, али пре него што расправа почне. Ако у томе успе, предмет спора биће на овај начин окончан, те је расправа пред већем непотребна. Ако, пак, у томе не успе, расправа пред већем ће се наставити.

Разлика између поравнања пред претседником (ст. 3 чл. 17) и поравнања пред већем је у томе, што се код поравнања пред већем мора платити и дангуба чланова већа. Према томе, ово је поравнање скупље.

Члан 24

(1) Уколико се нема применити наређење ст. 4 чл. 19, веће ће саслушати парничне странке и провести по странкама предложене доказе којима се могу утврдити оспорене чињенице. Туженик може истаћи и своје противтражење, и ако није поднео одговор на тужбу.

(2) Ако се укаже потреба да се против странке или других лица употреби принудна сретства или изрекну казне, претседник ће поступити према наређењу ст. 3 чл. 19.

Уз став 1

Тужба се само изузетно даје туженоме на одговор (ст. 1 чл. 14 Уредбе), и он у њему може да изнесе и своје противтражење. Али, ако му тужба на одговор није достављена, или, ако и јесте, а он није одговорио, то нема утицаја на даљи ток расправе. Своје противтра-

жење може тужени да изнесе и на расправи пред већем.

Члан 25

(1) Сведоци и вештаци имају право на накнаду потребних трошкова за путовање у место саслушања, борављење у том месту и повратак из истог, као и на дангубу ако су због тога осетно оштећени у својој дневној заради. Вештаци поред тога имају право и на награду за труд.

(2) Сведоци и вештаци морају тражити накнаду до закључења расправе, јер иначе губе право на њу.

(3) Претседник може наредити да парнична странка која се позвала на сведоке и вештаке унапред положи код управне власти првога степена при којој ради изабрани одбор, у одређеном року износ довољан за покриће трошкова око извођења тих доказа.

(4) Износ трошкова одмерава веће односно претседник, ако се расправља без учествовања осталих чланова већа (чл. 17 ст. 1), посебном одлуком која се мора доставити обема странкама и сведоку односно вештаку чији се трошкови одмеравају. Против такве одлуке нема места правном леку.

(5) Уколико су издати посебни прописи о пристојбама сведока и вештака пред редовним судовима, на основу §§ 443 ст. 2 и 461 ст. 3 Законика о судском поступку у грађанским парницама, ти ће прописи важити и за сведоке и вештаке, које саслушава изабрани одбор.

Уз став 1

Накнаде, на које имају право сведоци и вештаци, састоје се, према овоме ставу, из: накнаде за трошкове путовања (подвозни трошкови), накнаде за трошкове борављења у месту расправе, и дангубе, за губитак своје дневне зараде, у колико су отсуством од свога рада у заради осетно оштећени. Вештаци, још поред тога, и награду за вештачење.

Природно је, да сведок или вештак, ако се налази у истом месту, где се расправа одржава, нема право на подвознину.

Висину ових накнада одређује изабрани одбор, односно претседник (ст. 4 овог члана), а према тражењу сведока односно вештака.

Уз став 2

Ова је одредба важна за сведоке и вештаке. Захтев за накнаду морају ставити до закључка расправе тј. све док претседник не објави, да је расправа закључена. Свој захтев морају специфицирати тј. за подвоз толико, за трошак бављења толико, и за дангубу толико. Вештаци још и за вештачење толико.

Уз став 3

Парнична страна, која се позива на сведоке и вештаке, дужна је да, у колико претседник нареди, унапред положи наређену своту. Ово претседник може, али не мора наредити. Њену висину оцењује он. Из Уредбе се не види, шта ће бити, ако парнична страна, која је позвана да положи извесну своту на рачун ових трошкова, исту не положи. Мислимо, да

се тада поступак има обуставити све док странка не положи тражени износ, у колико је та странка тужилац.

Тражена свота се има положити општој управној власти првога степена.

Од лица, која уживају сиромашко право (чл. 45), полагање ове своте не може се тражити.

Уз став 4

Висину накнаде одмерава избрани одбор (одн. претседник) водећи рачуна о тражењу сведока односно вештака (ст. 2 овог члана). За то се мора издати посебна одлука како парничним странкама, тако и самом односном сведоку или вештаку.

Пошто избрани одбор нема своје посебне благајне, те накнаде исплаћује благајна опште управне власти првога степена, код које је избрани одбор.

Члан 26

(1) Сведоци и вештаци чије је боравиште ван подручја опште управне власти првог степена у коме је седиште избраног одбора, саслушаће се преко опште управне власти првога степена у чијем подручју бораве. У замолници за њихово саслушање морају се тачно навести околности на које их треба саслушати, као и назначење да ли их треба саслушати под заклетвом или без заклетве.

(2) У погледу саслушавања сведока и вештака, чије је боравиште ван наше државе (у иностранству), важе одредбе др-

жавних уговора и конвенција о правној помоћи, односно начело узајамности. Правна помоћ врши се дипломатским путем.

Уз став 1

И за сведоке и вештаке, који се саслушавају замолним путем, важиће одредбе претходног члана: јер, и они могу бити изложени издатцима за подвоз, губљењу зараде и др.

И за висину њихове накнаде одлучује претседник односно веће (ст. 4 чл. 25).

Члан 27

(1) Ако сведок неће на позив да дође пред избрани одбор или неће никако или неће о појединим питањима да сведочи, а не наведе разлог због кога може ускратити сведочење, општа управна власт првог степена може га, на молбу избраног одбора (претседника или већа), на то принудити мерама предвиђеним у §§ 92 односно 162 Закона о општем управном поступку (чл. 19 ст. 3).

(2) Као сведоци не смеју се саслушавати: 1) лица која нису способна саопштити оно што су опазила, или која у време на које би се имао односити њихов исказ нису били способна опазити чињеницу коју треба доказати; 2) свештеници о ономе што им је било поверено на исповести или иначе као службена духовна тајна; 3) државни, бановински и општински службеници као и остали државни службеници поменути у § 14 Крив. зак., кад би својим исказом повредили службену тајну коју су обавезни чувати, док

их њихове старешине не разреше од дужности чувања те тајне.

(3) Сведок може ускратити сведочење: 1) на питања на која би одговор био на срамоту или довео у опасност кривичнога гоњења сведока, његовог брачног друга, заручника, заручницу или лица с којима је сведок у сродству или тазбини ма до којег степена у правој линији, а у побочној до другог степена, или за које је везан усвојењем, надаље његове хранитеље, храњеника, стараоца или стараника; 2) на питање на која би одговор нанео непосредну и знатну имовинскоправну штету сведоку или којем од лица означених под т. 1; 3) о чињеницама о којима сведок не би могао сведочити, а да не повреди своју државом признату дужност ћутања, уколико није ваљано разрешен од те дужности; 4) о ономе што је странка сведоку као своме адвокату поверила; 5) на питања на која сведок не би могао одговорити, а да не изда какву уметничку или пословну тајну.

Уз став 1

Казне, за сведоке који неће на позив да дођу или неће да сведоче, одређене су и то: новчана казна до 4.000.— динара или до 10 дана притвора, а ако се новчана казна не плати до одређеног рока, може се заменити до 10 дана затвора (§ 162 Зак. о општем управном поступку); ако недолажење на позив проузрокује поновни процесни рад са новим процесним трошковима, сносиће и све оне трошкове, који

су настали његовим недоласком (§§ 34 и 92 ал. 2 Зак. о општем управном поступку).

Не може се сматрати да на позив неће доћи онај сведок, коме лично позив није уручен.

Ко и када може ускратити сведочење одређује ст. 3 овог члана.

Уз став 2

Која су то лица, која нису способна саопштити оно што су опазила или нису била способна опазити, Уредба не објашњава. Вероватно, то ће бити лица, која су недорасла (деца) или која су неурачунљива.

Поред државних, бановинских и општинских службеника, Уредба наводи и државне службенике поменуте у § 14 кривичног закона. По тач. 3 тога закона,

„Као „државни службеник” сматра се поред лица које је у државној служби по закону о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда и лице које је у служби код државе или самоуправне власти или врши по законском овлашћењу какву трајну или привремену јавну службу а не долази под закон о чиновницима.”

Лица, која наводи овај став, не смеју се саслушавати, па о наведеним околностима и не могу бити сведоци.

Уз став 3

Лица, наведена у овом ставу, за наведене околности могу ускратити сведочење: на све-

дочење се не могу нагнати, а могу сведочити, ако то сама хоће.

Члан 28

Кад веће буде сматрало да је ствар потпуно претресена и на основу изведених доказа сазрела за решење, претседник ће, пошто саслуша говоре странака и њихове коначне предлоге, изрећи да је расправа довршена (закључена). Но ако се покаже потребно да се ради одлучивања још нешто разјасни или употпуни, веће може наредити да се закључена расправа опет отвори.

Записник о раду изабраног одбора

Члан 29

(1) О раду изабраног одбора (претседника односно већа) треба увек саставити записник. Као записничар употребиће се онај чиновник опште управне власти првога степена, кога одреди надлежни старешина (§ 350 ст. 1 З. о р.).

(2) У записнику треба навести: имена чланова већа, затим парничних странака и њихових заступника, предмет спора, тачан и кратак ток и садржај рада, важна изјашњења странака односно њихових заступника, исказе сведока и вештака и све одлуке издате за време рада.

Уз став 1

О чиновнику, који се помиње у овом ставу, видети чл. 6 ст. 2 Уредбе.

Уз став 2

Уредба у овоме ставу не говори, да ли ће и ко потписати записник. По чл. 17 Уредбе, признања или одрицања странака, морају потписати странке, а у случају поравнања, обе странке, претседник и записничар. По § 36 Зак. о општем управном поступку, сваки записник морају потписати орган који руководи записником, као и записничар, надаље странке и друга у раду суделујућа лица. Пошто Закон о општем управном поступку сходно важи и за поступак по овој Уредби (види чл. 9 Уредбе), то и записник треба да потпишу: претседник, чланови већа (ако су они присутни), записничар, и странке.

Записник је, по § 40 Закона о општем управном поступку, јавна исправа.

Већање

Члан 30

(1) По закључку расправе обавиће се већање и гласање о спорној ствари. Већање и гласање врши се у нејавној седници (чл. 22 ст. 1). Већањем и гласањем руководи претседник. Први гласа члан већа кога је изабрао тужилац, затим члан већа кога је изабрао тужени, а претседник гласа последњи. Чланови већа морају дати своје мишљење и свој глас по својој савести и слободном уверењу.

(2) Чланови већа даће свој глас пошто свестрано испитају спорни предмет и добро оцене поднете доказе (§ 352 З. о р.).

(3) Најпре се мора решавати о томе, да ли је спор довољно расправљен или се доказивање (расправљање) има још у чему употпунити.

(4) Ако се има одлучивати о више захтева гласаће се о сваком захтеву засебно.

(5) Члан већа који је при гласању о којем претходном питању остао у мањини, не сме ускратити гласа о питању о којем се има затим одлучити.

Уз став 1

Код пресуђивања и решавања спорова важи начело слободног уверења тј. да чланови већа нису везани ни за каква доказна правила.

Уз став 3

Ако веће утврди, да се спор има још у чему употпунити, поступиће се по чл. 58 Уредбе.

Члан 31

(1) За сваку одлуку већа потребна је већина гласова. Исход гласања утврђује претседник. Ако се у том погледу међу члановима појаве размимоилажења одлучиће веће.

(2) Ако се гласови поделе, тако да ниједно од два различита мишљења нема апсолутне већине, претседник ће покушати да се, раздвајањем питања и понављањем гласања, постигне већина.

(3) Ако се гласови поделе у погледу које своте или количине навише од два ми-

шљења, онда ће се гласови који су дати за највећу своту или количину прибројити гласовима за најближу мању, све док на тај начин не буде постигнута већина гласова.

Уз став 1

Веће се састоји из претседника и два члана већа (чл. 7) те, према томе већина износи два гласа. Резултат гласања утврђује претседник; али, ако један од чланова већа утврди да претседник није тачно утврдио однос гласова, о томе одлучује веће.

Члан 32

(1) О већању и гласању саставља се одмах нарочити записник који потписују чланови већа и записничар. Записник о већању мора садржавати: место и дан већања, имена чланова већа, мишљења појединих чланова са битним разлозима које су изнели и битну садржину донете одлуке.

(2) Записници о већању чувају се засебно у затвореном омоту. Осим чланова већа нико не сме прегледавати записнике о већању, нити од њих узимати препис.

Уз став 2

Пошто се већање врши у нејавној седници (види чл. 22 ст. 1 и чл. 30 ст. 1), то је и записник о већању тајна. Тај се записник чува у затвореном омоту. Уредба не одређује, да омот мора бити и запечаћен.

Пресуда

Члан 33

(1) Чим је правни спор према резултату проведене расправе и изведених доказа дозрео за коначну одлуку, избрани одбор има да донесе одлуку пресудом (коначна пресуда). Пресуду могу донети само они чланови већа који су суделовали у усменој расправи на којој се пресуда оснива.

(2) Пресуда донесена о главној ствари треба да одлучи о свима предлозима који се тичу главног захтева и споредних тражбина. Она се мора саставити писмено и мора садржавати: 1) означање избраног одбора и чланова већа који су суделовали у доношењу пресуде; 2) означање парничних странака по породичном и рођеном имену, занимању, пребивалишту и положају у парници, означање њихових заступника (пуномоћника), као и кратко означање предмета спора и дана када је пресуда изречена; 3) изрека пресуде (диспозитив); 4) означање рока у коме се има испунити пресудом досуђена тражбина; 5) упут да против пресуде није допуштен никакав правни лек осим тужбе код надлежног средског суда за побијање сходно одредбама § 691 Законика о судском поступку у грађанским парницама (§ 352 ст. 6 З. о р.) и 6) образложење. Рок за испуњење пресудом досуђене чинидбе износи 8 дана.

(3) Пресуду треба донети и по могућности објавити одмах чим се закључи расправа. Заједно са пресудом мора се објави-

ти и њено образложење. Пресуду треба доставити обема странкама односно њиховим заступницима (пуномоћницима), без обзира да ли је пресуда била усмено објављена или не, у писменом отпракку са потпуним разлозима најдаље за 8 дана од закључења расправе.

(4) Изворник (оригинал) пресуде потписују претседник односно његов заменик, оба члана већа и записничар. Отправке за странке потписују претседник односно његов заменик и записничар. Чланови већа дужни су потписати изворник пресуде без обзира на евентуално њихово одвојено мишљење о спорној ствари.

(5) Према странкама пресуда има учинак тек од дана када им она буде проглашена односно, ако нису биле при проглашењу, од дана кад им она буде достављена.

Уз став 1

Чланови већа дају, по чл. 30, свој глас пошто свестрано испитају спорни предмет и добро оцене поднете доказе а по својој савести и слободном уверењу; да би све то било, они морају присуствовати расправи — те отуда и не могу други чланови већа доносити пресуду, до они, који су у расправи учествовали.

Уз став 2

У споредне тражбине спадају таксе, интерес и др.

У изреци пресуде може се донети одлука и о трошковима, а може се то учинити и посебном одлуком (види чл. 25 ст. 4 и чл. 44 ст. 2).

О правном леку, односно тужби за побијање видети чл. 39 Уредбе.

Рок који прописује овај став рачуна се од дана проглашења пресуде односно, ако странке нису присутне од дана доставе пресуде странкама (видети став последњи овог члана).

Уз став 3

За доставу пресуде стара се општа управна власт првог степена — чл. 47 Уредбе.

Уз став 5

Учинак, кога помиње овај став, јесте правна важност (ефекат); за странке (тужитеља и туженога) пресуда добија правну важност од онога дана, када пресуда буде проглашена (ако су били присутни проглашењу), односно од дана, када пресуду они или њихови пуномоћници (заступници) приме.

Рокови, који се помињу у овој Уредби, у вези са доставом пресуде, рачунају се од тога дана (нпр. извршење пресуде, тужба за побијање код надлежног среског суда итд.), тако, да се као први дан рачуна први дан иза доставе пресуде. Ако последњи дан пада у недељу или празник, као последњи дан рачуна се први наредни радни дан.

Члан 34

(1) Ако се тужилац на првом рочишту или на усменој расправи изрично одрече свога захтева, онда ће се тужбено тражење на предлог тужеников одбити пресудом на основу одрицања.

(2) Ако се одрицање тиче само једнога дела захтева или једнога од више утужених захтева, онда се може на основу одрицања по предлогу донети делимична пресуда.

Уз став 1

По чл. 9 ст. 2 Уредбе, поступак се покреће само на тужбу а проводи се према предлозима странака. Отуда, ако се тужилац свога захтева одрекне и сам захтев отпада, па се према томе предлогу има и поступити. На основу тога има се донети пресуда на основу одрицања. Елементи, који су, према овом ставу, потребни за овакву пресуду јесу: а) да се тужилац изрично одрекне свога захтева и б) да на основу тога одрицања тужена страна предложи да се тужитељ одбије од тражења.

У овоме случају, туженик, који се је захтева одрекао, губи поведени спор, те има платити и све настале трошкове.

Уз став 2

Док се у случајевима из става 1 мора донети пресуда на основу одрицања, у случајевима које предвиђа овај став, пресуда се на основу одрицања може донети.

Члан 35

Ако туженик на првом рочишту или на усменој расправи изрично призна сасвим или делимично тужбени захтев, онда ће се по предлогу тужиочевом донети пресуда на основу признања.

Слично као и у чл. 34. Само, за доношење пресуде на основу признања, треба да туженик призна, и то изрично, тужени захтев, и тужилац да на основу тога признања тражи досуђење своје тражбине.

Члан 36

Ако тужилац или туженик изостане са првога рочишта, сматраће се истинитим чињенични наводи оне странке која је дошла, уколико се ти наводи односе на предмет правнога спора и нису оповргнути доказима који су већ пред већем нити чињеницама које су опште познате, и на тој подлози по предлогу странке која је дошла донети о тужбеном тражењу пресуду због изостанка.

Видети и члан 21 Уредбе.

Поступак пред изабраним одборима је усмен (чл. 22 ст. 1). Ту се, пред већем или претседником, странке испитују и на предлоге једне стране противна има да даје протипредлоге или противдоказе. Странка, која са рочишта изостане, сноси последице свога изостанка. Све нове чињенице, које дошавша странка наведе на оваквој расправи, избрани одбор мора узети за доказане. Ако, пак, дошавша странка не изнесе никакве нове доказе, одбор ће, према наводима у тужби и наводима друге стране у одговору на тужбу, донети пресуду због изостанка. Одбор мора водити рачуна и о општепознатим чињеницама, које се уопште не доказују.

И за овакву пресуду због изостанка потребан је предлог дошавше странке.

И ако овај члан говори само о изостанку са првог рочишта, ова одредба важи и за изостанак пред већем (чл. 21).

Ако је изостанак странке настао услед непредвиђених или неотклоњивих разлога (разлога више силе), у случају негативне пресуде, може осуђена странка тражити повраћај у пређашње стање (чл. 40 и даље).

Члан 37

(1) Избрани одбор може у свако доба исправити погрешку у писању или рачунању и друге очевидне погрешке у пресуди или у њеним преписима. Нарочито се имају, по предлогу странака или по службеној дужности, исправити преписи пресуда предати странкама, ако се отправци не слажу са оригиналном пресудом.

(2) Све исправке извршиће, по правилу, сам претседник односно његов заменик. Али ако настане сумња у томе да ли се ради о исправкама у смислу става 1 или о допуни пресуде у смислу става 4, одлучиће о томе веће.

(3) О исправкама обавестиће се обе странке односно њихови заступници (пуномоћници). Ако су исправке знатније, може се издати нови исправљени отправак пресуде странкама, са напоменом да се тиме замењује раније достављени им отправак. Но то не утиче на почетак учинка пресуде према странкама (чл. 33 ст. 5).

(4) Ако је у пресуди изостављен који захтев о којем се имало одлучити, има се

допуна изрећи пресудом (допунска пресуда). Предлог за допуну могу поднети обе странке у року од три дана по достави пресуде. О том предлогу одлучује избрани одбор по претходној расправи, у већу, уколико странке не пристану да о томе одлучи сам претседник (чл. 17 ст. 1). Расправа се мора ограничити само на нерешен део правнога спора.

Уз став 1—3

Исправке се могу чинити како у самом оригиналу пресуде (изворној пресуди), тако и у преписима (отправцима) за странке, и то само са разлога, које наводи став 1. То се има учинити било на предлог странака (једне или друге) или по службеној дужности (*ex officio*).

И ако је пресуда, која је странкама достављена, погрешно преписана или има и других очевидних грешака, па је достављена странкама нова, исправљена пресуда, ипак првобитно достављена, ма и са погрешкама, пресуда, није без вредности: правни ефекат настаје даном доставе те првобитно достављене (погрешно преписане, погрешно сабране итд.) пресуде.

Уз став 4

Једна тужба може, по чл. 13 ст. 5, обухватити и више тражења (захтева). Ако би, у пресуди, један од тих захтева био изостављен, односно остао непресуђен, једна од странака има право тражити допуну пресуде. Предлог могу поднети обе странке — што значи, да је довољно да то учини и једна странка.

Допунску пресуду доноси веће, али, ако се странке споразумеју, да то учини претседник, учиниће то он.

Не види се, када настаје правни ефекат (учинак) за допунске пресуде. Аналогно одредби чл. 33 ст. 5, правни учинак настаје у року од 8 дана иза доставе односно проглашења ове допунске пресуде, али само за део, који оваква допунска пресуда пресуђује.

Правни лекови

Члан 38

Против пресуда изабраног одбора (претседника односно већа) нема правнога лека (§ 352 ст. 2 З. о р.).

Против пресуда изабраног одбора не може се подносити никаква жалба. Таква је пресуда извршна (правноснажна), те се има у року од 8 дана приступити извршењу (чл. 48 ст. 1). Изузетак од тога видети у ст. 3 чл. 48.

Али, ако нема даље жалбе, странци стоји право тужбе надлежном среском суду ради побивања пресуде. Видети о томе чл. 39.

Члан 39

(1) Пресуда изабраног одбора може се тужбом код надлежног среског суда побивати сходно одредбама § 691 изузев тачке 1 Законика о судском поступку у грађанским парницама (§ 352 ст. 6 З. о р.).

(2) За предају тужбе важиће сходно одредбе § 692 поменутог Законика (§ 352 ст. 6 З. о р.).

(3) На подручјима где није још ступио на снагу Законик о судском поступку у грађанским парницама од 13 јула 1929 године може се тужба противу пресуде изабраног одбора поднети према одредбама Закона о судском поступку који важи на односном правном подручју. Поднета тужба не обуставља извршење пресуде (§ 352 ст. 6 З. о р.), али надлежан суд може у случају показане потребе поступити у смислу ст. 3 чл. 48 ове Уредбе.

Уз став 1

Одредбе § 691 Закона о судском поступку у грађанским парницама (грпп), које помиње овај став јесу следеће:

„Пресуду изабраног суда поништиће суд по тужби:

2) ако странци, која тврди да пресуда не важи, у поступку пред изабраним судом није било дато да своје право брани или ако која странка није била у поступку заступана никако или је није заступао законски заступник где је то по закону било потребно, уколико вођење парнице није накнадно по прописима закона било одобрено;

3) ако је у погледу састава изабраног суда или у погледу одлучивања повређено какво наређење овога закона или уговора о изабраном суду, ако пресуда противно § 688 ст. 1 није образложена или ако изворник пресуде и отправци нису потписани од свих изабраних судија, а овај

се недостатак није могао уклонити у року из трећег става § 688;

4) ако изабрани суд неоправдано одбаци изузеће изабраног судије;

5) ако изабрани суд прекорачи границе свога задатка;

6) ако је пресуда у својој изреци неразумљива или изрека сама себи противречи;

7) ако се пресуда противи принудним правним прописима;

8) ако изабрани суд осуди странку на какву законом недопуштено или уопште забрањено радњу;

9) из разлога обновљења поступка по § 624 бр. 1 до 6.”

Одредбе овога параграфа сходно примењене на односне одредбе ове Уредбе, дају разлога за тужбу за побијање пресуде изабраног одбора и њено поништење.

Уз став 2

Тужба се, према § 692 гр.п.п. има поднети у року од месец дана од дана проглашења пресуде изабраног одбора (ако су странке биле присутне). Но, ако се један од наведених разлога у § 691 грпп (цитирано уз став 1 овог члана) сазна тек доцније, онда се рок рачуна од дана, када је тај разлог странка сазнала.

Тужба не одлаже извршење пресуде, уколико надлежни суд, коме је тужба предана не одлучи другојаче (види ст. 3 овог члана и ст. 3 чл. 48).

Повраћај у пређашње стање

Члан 40

Ако странка трпи штетне правне последице због пропуштања неке процесне радње, дозволиће се на њен предлог повраћај у пређашње стање у случају, кад странка учини вероватним да је каквим непредвиђеним или неотклоњивим догађајем била спречена да благовремено дође на расправу или предузме процесну радњу везану за рок.

Повраћај у пређашње стање може тражити само она странка, која због пропуштања неке процесне радње, трпи штетне правне последице — која је, дакле, изгубила спор. Разлог за повраћај у пређашње стање може бити: што странка није дошла на расправу или што је пропустила да извесну процесну радњу, која је везана за рок, учини — а све то да је настало каквим непредвиђеним и неоклоњивим догађајем — дакле, разлогом више силе (тешка болест, смрт у породици и сл.). Најчешћи случајеви биће они из чл. 21 односно 36 Уредбе: када странка не дође на расправу.

Повраћај у пређашње стање вршиће се само на предлог странке, која је спор изгубила, и то, ако учини вероватним наведене разлоге.

Избрани одбор може, али не мора одобрити повраћај у пређашње стање (види ст. 2 чл. 43).

Члан 41

(1) Предлог за повраћај у пређашње стање мора се поднети за 15 дана од дана када је нестало препреке које је проузроковала пропуштање, но најдаље за три месеца од дана пропуштања, а ако је тек доцније сазнала, од дана када је то сазнала.

(2) Предлог се подноси изабраном одбору. О њему увек решава веће изабраног одбора по претходној усменој расправи, уколико се предлог не заснива на чињеницама које су члановима већа опште познате (чл. 19 ст. 4).

(3) Ако је пропуштен неки рок, предлагач мора истовремено с предлогом извршити дотичну процесну радњу.

(4) Ако се пропусти рок за стављање предлога да се дозволи повраћај у пређашње стање или рочиште одређено за расправу по предлогу за повраћај у пређашње стање, не може се због тога тражити повраћај.

Уз став 1

Ако је разлог препреке била нпр. болест, смрт у породици и слично (виша сила) рок за подношење предлога јесте 15 дана од дана када је разлог нестало (оздравила странка, после погребња итд.), али најкасније за три месеца од дана када је требала да се обави пропуштена процесна радња (дана недоласка на расправу, дана кад је требало учинити процесну радњу везану за рок).

Препрека за пропуштање извесне процесне радње може бити и такве природе, да странка уопште за процесну радњу није ни знала

нпр. странка не прими уопште позив, већ се исти, погрешком, уручи другоме лицу. У овоме случају, рок за подношење предлога за повраћај у пређашње стање, тече од дана када је странка за ово сазнала. Нпр. позив за расправу примио шегрт, који је позив забацио, и из страха, не извести о томе службодавца; избрани одбор донесе пресуду због изостанка, која се достави осуђеноме (ако је службодавац њом осуђен); и он код избраног суда установи, да је позив примио шегрт; рок за предлог има се од тога дана рачунати, јер је то дан сазнања, да је требало учинити извесну процесну радњу. Рок је у овим случајевима 15 дана.

Уз став 2

По предлогу за повраћај у пређашње стање, у правилу, сазива се усмена расправа; тек после усмене расправе, о повраћају решава веће. Једини изузетак, када се не сазива усмена расправа јесте, ако се као разлог наводе опште познате чињенице познате члановима већа.

Не види се из Уредбе, ко се све има позвати на овакву усмену расправу. Пошто се ради о једној странци која трпи штетне последице, на расправу се само она има и позвати и саслушати; тако исто и евентуални сведоци и вештаци, ако се на њих ова странка позива.

Уз став 3

Ако странка, због болести нпр., не само да није на расправу дошла, већ није могла ни

донети каква документа, дужна је истовремено са предлогом да и односна тражена документа поднесе.

Уз став 4

Разлоге, са којих се може тражити повраћај у пређашње стање, наводи чл. 40. Такав разлог не може бити: ако странка није благовремено (види став 1 овог члана) тражила повраћај у пређашње стање, и ако је позвана на усмену расправу, по ст. 2 овога члана, па на расправу не приступи.

Члан 42

Предлогом се не зауставља ток поступка. Но избрани одбор може по предлогу привремено прекинути поступак, ако се то претходно потребним покаже да би се обезбедио потпун успех повраћаја који ће се вероватно дозволити.

Члан 43

(1) **Одобрењем повраћаја враћа се поступак у оно стање у коме се налазио пре пропуштања. Приликом дозволе повраћаја укинуће се пресуда донесена због изостанка.**

(2) **Против одлуке којом се одбија предлог за повраћај у пређашње стање нема никаквог правног лека.**

Трошкови поступка

Члан 44

(1) За трошкове поступка у које спадају такође пристојбе сведока и вештака важе одредбе § 168 (3), (4), (5) Закона о општем управном поступку с тиме да свака странка сноси своје личне трошкове проузроковане поступком.

(2) О трошковима одлучиће претседник односно веће у пресуди односно одлуком ако то странке траже. Против засебне одлуке нема места жалби од стране интересованих лица.

(3) У трошкове поступка спадају и они трошкови предвиђени у §-у 349 Закона о радњама.

(4) Странка која се у спору служи адвокатом сноси сама трошкове за то заступство у сваком случају (§ 352 ст. 2. 3. о р.).

Уз став 1

Одредбе § 168, ставови 3, 4 и 5 Закона о општем управном поступку, на које се овај став позива, гласе:

(3) Трошкове извршења сноси извршеник. Ако су ови неутериви, сносиће их она странка на чији је предлог спровођено извршење.

(4) Ако трошкове поступка сноси више лица, то ће се исти међу њих сразмерно разделити.

(5) Странци, која у властитом интересу покреће неки поступак или који рад у том поступку, може се наложити да за то положи сразмеран предујам, који ће се обрачунати у главној одлуци (§ 108).

Према овим одредбама Закона о општем управном поступку, и према овоме ставу Уредбе, у трошкове поступка спадају:

- а) таксе (види чл. 46,)
- б) пристојбе сведока (види чл. 25),
- в) пристојбе вештака (види чл. 25),
- г) трошкови извршења пресуде, и
- д) накнаде издатака односно дангубе чланова већа (чл. 17 Уредбе и чл. 6 Правилника уз тај члан Уредбе, као и ст. 3 овог члана).

Личне трошкове странака око поступка (трошкови подвоза, дангуба и др., као и трошкови заступања адвоката) сноси свака странка за себе и сама.

Уз став 2

О трошковима одлучује претседник (ако је расправа била само пред њим) односно веће, и то, у начелу, у пресуди. Само, ако странке захтевају о трошковима посебну одлуку, то се има учинити у таквој посебној одлуци.

Било у пресуди или посебној одлуци, одредба о трошковима мора садржати: висину трошкова и ко има да их сноси. Ако трошкове има да сноси више лица, има се одредити, колико ће које лице да сноси.

О трошковима говори и ст. 3 §-а 108 Закона о општем управном поступку, који се

има овде сходно применити (чл. 9 ст. 1 Уредбе), следеће:

„Одлучење о трошку садржи начелно решење, ко има да сноси трошкове поступка и у којој висини. Ако власт са каквих разлога не одлучи о томе у самој главној одлуци, изрећи ће изрично, да ће по овом питању донети накнадну одлуку.”

Ако је осуђена страна већ уплатила извештај предужам на трошкове, плаћени предужам ће се обрачунати у изреку пресуде или у посебној одлуци; ако је, пак, странка, која није на трошкове осуђена, већ сама уплатила извештај предужам, уплаћену своту ће јој осуђена странка накнадити — вратити.

Уз став 4

Ако се која странка служила адвокатом, адвокатску награду сноси сама. Овде се говори о трошковима адвоката, а не и осталих пуномоћника: пошто трошкове адвоката свака странка сноси, како вели Уредба „у сваком случају”, не може се тумачити, да и трошкови пуномоћника, који није адвокат, спадају у трошкове поступка, — види § 169 Закона о општем управном поступку.

Члан 45

(1) Оној странци која не може сносити парничне трошкове без штете по нужно издржавање своје и своје породице признаће се сиромашко право. Одлуку о томе донеће, по молби дотичне странке, избрани одбор на основу уверења о имовинским приликама си-

ромашке странке издатог од надлежне општинске власти а по прописима Уредбе о издавању и потврђивању уверења о имовинском стању од 4 јануара 1932 год. („Службене новине“ бр. 14-VI).

(2) Признањем сиромашког права добија странка у тој парници: 1) привремено ослобођење од плаћања такса и других државних пристојби, које се плаћају поводом парнице; 2) привремено ослобођење од плаћања пристојби, путних трошкова, дневница итд. сведока и вештака, који ће се трошкови привремено исплаћивати из државне касе, а на терет буџета расхода Министарства трговине и индустрије.

(3) Кад постоји сумња о томе да ли постоје услови за сиромашко право или да ли су у уверењу наведени услови тачни, може преко надлежне опште управне власти повести извиде, уколико се они могу извести хитно и без одуговлачења.

Уз став 1

Странка, која жели да се користи сиромашким правом (а у чему се то састоји, види ст. 2 овог члана), мора поднети изабраном одбору молбу, којом тражи ово признање; молби мора приложити уверење надлежне општине о својим имовинским приликама. Молба се може предати било писмено било усмено у запасник. О овоме признању одлучује избрани одбор.

Из Уредбе се не види, када странка, која жели да се користи сиромашким правом, има

то признање замолити. Како се признањем овога права таква странка привремено ослобођава плаћања такса и др., а како се приликом предаје тужбе има положити такса за исту — странка, која се жели користити сиромашким правом, треба уз тужбу молити и за ово признање.

Надлежна општина, која издаје уверење о имовинском стању, јесте она општина, у чије подручју странка има своје пребивалиште. Ако та странка у Југославији има своје стално боравиште, општина, где она пролазно борави, не може издати уверење (према чл. 1 Уредбе о издавању и потврђивању уверења о имовинском стању).

Поступак, за издавање ових уверења је следећи:

За уверење се предаје молба (писмено или усмено на записник) надлежној општини; уз молбу молилац прилаже податке личне и имовинске, на прописаном формулару; ако се уверење тражи записнички, податци ће се навести у записнику; на основу молбе, општина ће кратким путем, без дописивања прибавити изјаву власника куће, где молилац станује, као и потврду пореске управе о пропису пореза молиоцу. То може донети, на прописаном обрасцу, и сам молилац. Ако има лица, која су по закону дужна да се старају о молиоцу, пореска ће управа означити и висину њиховог пореског задужења. На основу тога и сопственог извиђања, општинска власт ће издати потребно уверење; то се уверење има предложити среском начелству, које ће, испитавши најхитније податке у уверењу, ако је

с њима сагласно, исто потврдити печатом и потписом. Градске општине, које су управне власти првога степена, издата уверења неће слати среској власти на потврду.

На сваком уверењу мора бити наведен предмете или спор, за који се уверење издаје.

Уз став 2

У колико избрани одбор призна сиромашко право, таква странка добија за тај спор привремено ослобођење од такса и пристојби за сведоке, вештаке, чланове већа итд. Ово је ослобођење привремено, те, ако би таква странка касније имала какве имовине, таксе и остали издаци, имају се од ње накнадити. Ово све, у случају, да таква странка буде осуђена, да сноси трошкове поступка по том спору.

Ако пак на снашање трошкова буде осуђена противна страна, све трошкове она има да намири, у овом случају, државној каси, пошто је она са своје стране ове трошкове платила.

Таксе

Члан 46

За тужбе и друге поднеске и њихове прилоге, за одлуке и пресуде избраног одбора наплаћиваће се таксе према одредбама Закона о судским таксама које се односе на избране судове.

Закон о судским таксама публикован је у „Службеним новинама” од 17 јуна 1930 год. Бр. 134-L.

Лица, којима је признато сиромашко право, привремено су ослобођена ових такса. Види ст. 2 чл. 45 Уредбе.

Достављања

Члан 47

Сва достављања за избрани одбор вршиће, на молбу претседника избраног одбора или његовог заменика, опште управне власти првог степена, по прописима Закона о општем управном поступку.

Достављања за избрани одбор треба разумети тако, да општа управна власт првога степена врши достављање свега онога, што би требало да врши сам избрани одбор, преко својих органа.

Достављање одлука и пресуда које доносе избрани одбори слободно је од сваке поштарине (§ 352 ст. последњи Закона о радњама).

О достављању говори глава IV (§§ 43 до 60) Закона о општем управном поступку. Важније одредбе о достављању су следеће:

„Достављање бива по правилу поштом а, ако власт сматра за подесније, преко властитих органа, преко општине, или државних полицијских власти” (§ 43 ст. 1 реченица 1).

„У месту где се достављање има извршити достављаће се редовно у стану, пословној просторији, радионици, или писарници адресата; но достава је правова-

љана ма где и ма кад да је адресату учињена, осим ако ју је он одбио по праву које му даје следећи став. Ако неки адресат нема наведених просторија, може му се извршити достављање, гдегод се он затече.

Достављање ван просторија наведених у ставу 1, а тако исто достављање у недељне или празничне дане или по ноћи, сме се вршити само по изричном допуштењу власти, која је одредила доставу. Ово се даје само са нарочито важних разлога. Допуштење мора бити забележено на самом писмену, које се има доставити, као и на омоту, ако се писмено доставља у омоту. Кад нема таквог допуштења, адресат није дужан примити писмено. Ограничење достављања у недељне и празничне дане не важи за достављање поштом.

Ако је адресат напустио само привремено своје пребивалиште и оставио адресу свог новог стана, које се налази у Краљевини, може се писмено за њим послати.” (§ 44).

„Ако је адресат овластио неко лице, да прима код поште његове пошиљке, достављање извршено поштом томе лицу важи као да је извршено самом адресату.” (§ 45).

„Кад се онај, коме се има нешто доставити, не затече у стану, може се правоваљано доставити сваком одраслом укућанину који се тамо нађе, а достављач зна

да припада породици, кућанству или да тамо служи.

Ако се ни таква лица не затеку, може се доставити закуподавцу (порабодавцу) или чувару куће који ту станује, ако ови на то пристану.

Ако се достављање има да изврши у радионици, пословној просторији или писарници, а адресат се ту не затече, може се доставити коме од присутних одраслих лица, за које достављач зна да припада породици или да је ту намештено." (§ 46).

„Кад се не може доставити ни непосредно лицу коме треба да се достави, ни по § 46, достављач ће положити писмено, ако се достава имала извршити преко поште, код поште места достављања (став 1 § 44), а у осталим случајевима код општине места достављања. Писмену обзнану о томе прибиће достављач на врата стана, пословне просторије, радионице или писарнице у присуству једног пунолетног лица, које ће се на обзнану потписати.

Достављач ће на обзнани словима означити дан када је обзнану прибио.

Достава се сматра извршеном, кад је обзнана прописно прибијена и писмено положено.

О томе, да је достава на тај начин извршена, биће извештена власт, која је доставу одредила.

На правоваљаност доставе нема утицаја, ако обзнана буде оштећена или поништена." (§ 47).

Поред ових врста достављања, постоји и тзв. лично достављање, када се извесна достава мора учинити лично адресату. О томе одређује § 48 следеће:

„Доставити се мора у руке адресата:

- 1) ако то наређује поједини управни пропис;
- 2) ако је дан доставе одлучан за рачунање неодгодивих рокова;
- 3) ако то одреди власт из нарочитих разлога.

Овакав начин достављања значиће власт на самом писмену, а кад се ово доставља у омоту и на самом омоту.

Ако се не може тако доставити, лице, којем се има писмено доставити, позваће се писменом обзнаном, да ради примања писмена буде у свом стану, обртној или пословној просторији, радионици или писарници у одређени дан или час, који ће јој се уједно означити. Та ће се обзнана оставити у тој просторији, а, ако су те просторије затворене, обзнана ће се прибити на улазна врата у присуству две пунолетне особе, које ће се на обзнани потписати. Ако се странка томе позиву не одазове, поступиће се по § 47.

На правоваљаност доставе нема утицаја, ако обзнана буде оштећена или поништена.

Достављање лицима, назначеним у §§ 49 и 50, сматраће се као да је извршено самој странци.”

Ако лице, коме се има достава извршити, има свог пуномоћника или законског заступника, правоваљана (пуноважна) је достава, ако се њима изврши:

„Ако неку странку заступа пуномоћник (§ 21) с пребивалиштем (тач. 3 § 5) у Краљевини, до престанка пуномоћја достављање ће се вршити томе пуномоћнику.

Ако више странака имају по истом предмету заједничког заступника или пуномоћника, сматраће се, да је достава за све извршена, ако је њему предан један примерак онога што се имало доставити.

Ако странка има више законских заступника или пуномоћника, сматраће се, да је достава извршена, ако је једном од истих предат примерак онога што се имало доставити”. (§ 49).

Законском заступнику или пуномоћнику, у погледу достава, изједначен је и тзв. *пуномоћник за примање достава* тј. лице, које је опуномоћено, да за друго лице прима доставе, било да такво лице одреди странка својевољно, било пак по налогу саме власти. О томе говори § 50.

Ако се достава има учинити правном лицу, иста се има учинити чиновнику или службенику, који је одређен за пријем поште. Ако достављач не нађе такво лице, достава је пу-

новажна, ако се изврши ма код намештенику адресата, кога затече у дотичној канцеларији или пословној просторији. Ово одређује § 51 Закона.

Ако лице, коме се достава има извршити, ускрати пријем, § 52 одређује, да се поступи по § 47.

Ако странка за време поступка промени место становања, или само стан, дужно је о томе известити избрани одбор. То исто важи и за заступника, односно пуномоћника односно пуномоћника за примање достава. То одређује § 53, с тим, да, ако се таква лица због промене стана не могу пронаћи, предузимаће се достављања за исти спор, на месту достављања, које је током поступка означено, на исти начин, како је одређено у § 47 но с тим, да се место писмене обзнане усмено извести о томе закуподавац или чувар куће, који у истој кући станује.

Странка може односно писмено примити и непосредно код власти према § 54, а може ју власт и позвати, да писмено код власти прими.

За лица, која се налазе у иностранству, достављање ће се вршити преко Министарства иностраних послова (§ 57).

Свака се достава врши преко доставнице, на којој лице, коме се је достава извршила, има да потврди пријем, уз ознаку датума и уз свој потпис. Неписмене ће потписати сам достављач уз присуство једнога пунолетног лица, које ће се такође потписати; неписмени је дужан, да стави место потписа свој ручни знак.

Извршење

Члан 48

(1) Пресуде изабраног одбора извршне су по истеку рока од осам дана, рачунајући од дана када се пресуда прогласи (објави) (§ 352 ст. 5 З. о. р.), а ако странке нису биле присутне при проглашењу (објављењу) од дана доставе пресуде. По протеклу рока од осам дана претседник изабраног одбора односно његов заменик дужан је на захтев које странке прогласити, на основу § 352 ст. 2 З. о. р., пресуду извршном (§ 136 ст. 2 Закона о општем управном поступку). Сходно важи и за поравнања пред изабраним одбором (претседником или већем).

(2) Пресуде и поравнања извршује општа управна власт првог степена на предлог странке према одредбама §§-а 136 до 163 Закона о општем управном поступку. Странка може тражити извршење тек пошто пресуда односно поравнање буду у смислу предњег става оглашени извршним.

(3) У случају подношења тужбе по чл. 39 може надлежан суд, на захтев тужиоца, одредити одлагање извршења уз давање примерног обезбеђења у случају потребе.

Уз став 1

Сходно § 136 ст. 1 Закона о општем управном поступку, и чл. 38 ове Уредбе, извршна је свака пресуда изабраног одбора пошто против ње

нема правног лека. Дан, када пресуда постаје извршном, одређује овај став Уредбе, тако, да она постаје извршном по истеку рока од осам дана рачунајући од дана проглашења њеног (објаве), а ако странке нису биле присутне проглашењу, од дана доставе пресуде странкама. Рок почиње тећи од првог дана иза доставе (проглашења) а завршава се истеком осмога дана од тада. Ако је нпр. пресуда проглашена (односно достављена) 12 априла 1937 год., рок се рачуна од 13 априла а завршава са 20 априлом. Са 21 априлом, пресуда је извршна.

Да би она, као таква и формално постала извршна, мора ју за такву огласити претседник изабраног одбора, односно његов заменик. То ће он учинити само на предлог странке. Без клаузуле извршности, не може се приступити присилном извршењу пресуде.

Сходно вреди и за поравнања пред изабраним одбором (претседником или већем). Само рок за извршност овде тече од дана учињеног поравнања пред изабраним одбором, а не од дана доставе овереног преписа записника о поравнању.

Уз став 2

Извршењу преко опште управне власти може се приступити само на тражење странке, која извршење тражи. Уз поднесак, којим се тражи извршење (писмени или усмени на записник), мора се приложити пресуда или поравнање, чије се извршење тражи; та пресуда или поравнање мора бити од претседника изабраног одбора или заменика му, оглашена за

извршну; без тога се ни извршењу не може приступити. Поднесак мора бити прописно таксиран.

За извршење је надлежна она општа управна власт првог степена, која је надлежна за пребивалиште осуђенога; ако се ради о службодавцу, онда општа управна власт надлежна за седиште предузећа (види чл. 5 ст. 1 реченица 1).

За извршење важе прописи §§ 136 до 163 Закона о општем управном поступку (пленидбеним пописом и продајом). Начело, кога се требају придржавати опште управне власти првога степена, код извршења, јесте оно, изражено у § 138 Закона о општем управном поступку, т.ј.:

„Код спровађања административног извршења примењиваће се по могућности оно сретство које је по извршеника најблаже, а које ипак доводи до циља.”

Уз став 3

Надлежан суд, коме се подноси тужба за побијање, јесте срески суд (види чл. 39). Он може, али не мора одредити одгађање извршења.

Примерно обезбеђење, које наводи овај став, одређује сам срески суд.

III ДЕО: НАДЗОР НАД ПОСЛОВАЊЕМ ИЗБАНИХ ОДБОРА

Члан 49

(1) Избрани одбори дужни су да најдаље до краја јануара сваке године поднесу

банској управи годишњи извештај о своме пословању. Ако има парница које су заостале више од шест месеци, избрани одбор ће извести о стању тих парница и о разлозима застоја. У извештају изнеће се и опажања избраног одбора о току пословања.

(2) Банска управа прегледаће достављене извештаје, а према потреби наредиће да се извештаји допуне или исправе. На основу овог прегледа банска управа саставља свој извештај о раду свих изабраних одбора свог подручја и доставља га најдаље до краја фебруара сваке године Министарству трговине и индустрије. У извештају ће се означити сви заостаци из претходне године и изложити исцрпно мишљење о стању рада изабраних одбора уопште и наредбама које је банска управа издала у властитом делокругу на основу годишњег извештаја или које би требало издати, ако исте прелазе делокруг банске управе. У извештају означаће се и сва питања начелне природе која могу служити као материјал за основу законодавног рада.

(3) Избрани одбори су дужни да саставе и Министарству унутрашњих послова, одељку опште државне статистике, доставе све статистичке податке који се од њих траже.

Члан 50

(1) Непосредни надзор над пословањем избраног одбора врши банска управа. У вршењу овог надзора банска управа је наро-

чито овлашћена: да у појединим случајевима кад сазна за какву неуредност, одуговлачење или нетачно вођење послова издаје упутства, поуке и замерке; да с времена на време прегледа поједине списе; да тражи извештаје о стању послова и периодичне извештаје о заостајима; да прегледа рад изабраног одбора; да противу органа које своју дужност врше неуредно предузме потребне мере.

(2) Упутства опште природе која се издају свима изабраним одборима банска управа ће претходно доставити Министарству трговине и индустрије.

Уз став 1

Банска управа односно (за подручје градског поглаварства града Београда, сем Земуне) Управа града Београда, нису институције, већ надзорне власти над изабраним одборима. Као такве, оне су овлашћене, да, када сазнају за неуредности, одуговлачење или нетачно вођење послова, издају упутства, поуке и замерке, итд. То значи, да се странка, која поступком код изабраног одбора није задовољна, може притужити банској управи односно Управи града Београда; а ова је овлашћена, да по томе поступа и издаје потребна упутства и директиве за рад.

Питање је: може ли банска управа (односно Управа града Београда) да огласи, као надзорна власт, ништавом једну одлуку изабраног одбора (претседника), којом се овај оглашава за ненадлежног по једном спору (нпр. одбије се одлуком због ненадлежности тужба

једног службопримца за то, што су му поверене важније службе). По § 135 ст. 1 тач. 3 Закона о општем управном поступку надзорна власт, у вршењу права надзора, може огласити за ништаву сваку одлуку противу које нема правног лека, кад садржи грешку, која проузрокује ништавост по некој изричној законској одредби. По чл. 3 Уредбе, избрани одбори су надлежни за решавање спорова, уколико се не ради о службопримцима, којима су поверене важније службе; њихова је надлежност за такве спорове чак и искључива. Питање „важнијих служби“ није прецизирано ни законом ни уредбом: то питање има да реши правилник, који није донет; чак, по ст. 3 чл. 5 Уредбе, у случају сумње, избрани одбор је дужан да пита банску управу за упутства по неком конкретном случају о надлежности, и ова је дужна да да упутства. Лошим тумачењем појма „важнијих служби“ може се учинити грешка, која упућујући спор на другу страну, — на ненадлежну власт — узрокује ништавост, пошто је надлежност изабраног одбора искључива. У таквом случају, јер против одлуке претседника нема правног лека, банска управа је, по нашем мишљењу, надлежна да огласи одлуку претседника за ништаву, те ће се ствар морати узети понова у разматрање.

Члан 51

(1) Лице за вршење прегледа изабраног одбора одређује бан.

(2) За првих пет година од ступања на снагу ове Уредбе преглед се врши сваке го-

дине најмање један пут, доцније ће се преглед вршити најмање сваке друге године један пут. Министар трговине и индустрије може наредити ванредне прегледе изабраних одбора.

(3) Прегледом ће се утврдити да ли је вођење послова уредно, прописно и брзо, да ли су тачни и потпуни уписи у регистру, именицима и другим помоћним књигама, да ли се одржавају рокови за доношење и отправљање одлука.

Службени орган одређен за преглед изабраног одбора припремиће се брижљиво за преглед, проучиће извештај о последњем прегледу изабраног одбора и наређења издата на основи овог прегледа. При томе ће се на прескок али тачно прегледати и списи изабраног одбора.

(4) Орган који врши преглед предузеће одмах и потребне мере, а уколико оне не спадају у његову надлежност, поднеће надлежном месту одмах потребне предлоге.

(5) Орган који је вршио преглед поднеће најдаље у року од месец дана после свршеног прегледа свој извештај и навешће мере предузете на основу резултата прегледа.

Члан 52

Врховни надзор над радом изабраних одбора врши Министар трговине и индустрије преко свог инспектора. Овај инспектор има при обављању прегледа све дужности и овлашћења означена у чл. 50 и чл. 51 ове

Уредбе. Његов задатак и дужност одређује се поводом и сврхом наређеног прегледа и нарочито му датим упутством.

IV ДЕО: ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 53

(1) Ступањем на снагу ове Уредбе постојећи обранички судови, изабрани на основу колективних уговора, престаће са својим пословањем, а у колико буде било код њих нерешених спорова, наставиће поступак по њима и довршити их (§ 457 ст. 3 З. о. р.).

(2) Исто тако ће на дан ступања на снагу ове Уредбе престати рад судово добрих људи основаних на основу Уредбе о суду добрих људи од 18 априла 1912 год. (§ 457 ст. 3 З. о. р.), као и надлежност општих управних власти првог степена по §-у 176 законског чланка XVII из 1884 год. о обртном закону (§ 434 ст. 1 З. о. р.). Но уколико буде било код њих нерешених предмета, и они ће наставити поступак и довршити их (§ 457 ст. 3 З. о. р.).

(3) У колико се у појединим подручјима не оснују изабрани одбори (судови добрих људи), сви спорови назначени у чл. 4 ове Уредбе прелазе од дана ступања ове Уредбе на снагу у надлежност надлежних редовних судово.

(4) У крајевима где постоје обртни судови на основу Закона о обртним судовима

од 27 септембра 1896 г., Л. Д. З. бр. 218, неће се поставити изабрани одбор за дотично подручје (§ 428 ст. 1 и § 434 ст. 3 З. о р.).

О дану када ова Уредба ступа на снагу, видети чл. 57.

Члан 54

Гдегод је у овој Уредби реч о правима и дужностима бана, та права и дужности за подручје општине града Београда са изузетком Земуна, врши Управник града Београда. За остало подручје Управе града Београда права дужности бана врши Министар трговине и индустрије.

Члан 55

Уколико се покаже потреба, Министар трговине и индустрије може прописати потребне обрасце и формуларе за правилно и једнообразно функционисање изабраних одбора.

Члан 56

Ступањем на снагу ове Уредбе престају важити:

1) Уредба о суду добрих људи од 18 априла 1912 год. која важи на правном подручју Закона о радњама од 29 јуна 1910 год.;

2) Наредбе „упутства и решења издата на основу Закона о радњама по предмету судова добрих људи;

3) Сви досадашњи прописи који су се примењивали према одредбама ст. 1 § 434 Закона о радњама за решавање спорова из службених односа између службодаваца и службопримаца.

О трајању важности Уредбе о суду добрих људи од 18 априла 1912 год., за подручје градског поглаварства у Београду (сем Земуна) видети став 2 чл. 57 Уредбе.

Члан 57

(1) Ова Уредба ступа на снагу четири месеца по обнародовању у „Службеним новинама“.

(2) На подручју Општине града Београда, сем Земуна, ова Уредба ступа на дан 1 априла 1937 године. До тада ће на поменутом подручју и надаље вршити своју надлежност Суд добрих људи, основан при Градском поглаварству у Београду, на основу Уредбе о судовима добрих људи из 1912 године.¹⁾

II Бр. 25000/у Министар трговине и индустрије,
3 јула 1936 год. у Београду Др. ВРБАНИЋ с. р.

Ова Уредба публикована је у „Службеним новинама“ од 5 августа 1936 год. бр. 178-XVIII, те ступа на снагу 5 децембра 1936 год., изузев за подручје Београда, где ступа на снагу 1 априла 1937 год.

¹⁾ Допуна од 4 децембра 1936 год. II Бр. 45450/у — „Службене новине“ од 5 децембра 1936 год. Бр. 282.

РЕГИСТАР

Бројеви означавају страну

А

Адвокатски трошкови 92, 94
Адвокатско особље, спорови 17
апотекарско особље, спорови 17
архива избраног одбора 29

Б

Бабичко особље, спорови 17
бан, одлучује о казнама чланова извр. одбора 28, 56
 одређује висину накнаде члановима извр. одбора
 53
 одређује лица за преглед извр. одбора 109
 одређује организовање извр. одбора 7
 поставља заменика претседника 23
 поставља заменике чланова извр. одбора 25
 поставља претседника извр. одбора 22
 поставља чланове извр. одбора 25
 разрешује чланове извр. одбора 28
банска управа, надзор над пословањем извр. одбо-
 ра 107
 објашњења о надлежности извр. од-
 бора 19
 подношење извештаја о раду извр.
 одбора 107
Београд, избрани одбор 7, 113
боравиште странака непознато 33
бродарска предузећа, 17
бродови, служба на њима 17

В

Важније службе 10
ваздушни саобраћај, спорови особља 17
већање 75

- веће избр. одбора, састав 23, 24
 вештаци, одређивање 49
 позивање 55
 трошкови 68
 виноградарско особље, спорови 16
 више већа 21, 23
 властодавац, изјава пред избр. одбором 34, 35
 воћарско особље, спорови 16
 вредност спорова, надлежност избр. одбора 14
 вртуљци, спорови особља 17
 врховни надзор над избр. одборима 110

Г

- Гајење дрвета, спорови особља 16
 геометарско особље, спорови 17
 гласање о спору 75
 годишњи извештај о раду избр. одбора 107

Д

- Дангуба чланова већа, накнада 51, 53
 дангуба сведока и вештака 68
 довршетак расправе 74
 докази пред избр. одбором 56, 57, 58
 уз одговор на тужбу 45
 уз тужбу 38
 допунска пресуда избр. одбора 84
 достављање аката и пресуда 30, 98
 државни службеници, сведочење 71

Е

- Експедиција аката и пресуда 30

Ж

- Жалба чланова већа против казне 28, 56
 железничка предузећа, спорови особља 17
 живинарство, спорови особља 16

З

- Заводи за лечење, спорови особља 17
 заводи са наставним значајем, спорови особља 17
 завршне одредбе 111

- заклетва сведока и вештака 56
 чланова избр. одбора 27
 закључење расправе 59, 74
 Закон о општем упр. поступку — примена код ове
 Уредбе 30
 заменик претседника избр. одбора 21
 заменик члана избр. одбора 27
 замолно саслушање сведока и вештака 70
 записник о већању 77
 о раду избр. одбора 74
 потписивање 75
 записничар избр. одбора 21, 74
 заступање парнично неспособних 32
 странака 34
 земљорадња, спорови особља 16
 Земун, избр. одбор 7, 113
 зубни техничари, спорови 17

И

- Избор чланова већа за расправу 39, 45, 55, 57
 извршење пресуде и поравнања 104
 извршење службе, спорови 14
 извршност пресуде, оглашавање 104
 издаци чланова већа, накнада 51, 53
 изостанак са расправе 50, 63
 изузеће претседника 48
 изузеће чланова већа 47
 инжињери, спорови особља 17
 инкасанти 12
 иностранство, саслушавање сведока и вештака 70
 инспектор Министарства трговине и индустрије 110
 искључење јавности 64, 65
 претседника 47
 чланова већа 47
 испитивање странака на расправи 59
 исправке у писању пресуда 83
 испражњавање станова, спорови 15

Ј

- Јавни бележници, спорови особља 17
 јавност, искључење са расправе 64, 65
 јавност поступка 64

Казне, за непристојност на расправи 56, 58, 61
 конвенционалне 14
 сведока 56, 71
 чланова већа 28, 56
 казнени браниоци, спорови особља 17
 канцеларијске потребе избр. одбора 8
 колективни уговори, спорови 10, 13
 коморе, предлагање чланова избр. одбора 25
 коморе привредне и сталешке, спорови особља 17
 конвенционалне казне — спорови 14
 књиговође 12

Л

Лекари, спорови особља 17
 лсвишта, спорови особља 16

Љ

Љуљашке, види њихалке

М

Марвени лекари, спорови особља 17
 менаџерије, спорови особља 17
 мировање поступка 53, 54

Н

Надзор на избр. одборима 106
 надзорници, спорови 12
 надлежност избр. одбора месна 18, 19, 20
 стварна 10, 14, 19, 20
 спорови 18, 20
 сумња 19, 20
 надриписари 35
 назив избр. одбора 9
 накнада дангубе чланова већа 51, 53
 трошкова вештака и сведока 68
 недолазак на рочиште 53, 63
 ненадлежност избр. одбора 18, 38, 50
 непознато боравиште странака 33
 непотпуна тужба 38, 43
 непристојност на расправи 61
 неприступање на расправу види изостанак
 неспособност парнична 31, 32

Њ

Њихалке, спорови особља 17

О

Обављање послова избр. одбора 21, 29
 обављање службе, спорови 14
 објављивање одлука и пресуда 59, 65
 објашњење о надлежности 19
 обрачунавање плата, спорови 14
 обустава поступка 53, 54, 63
 одбори помоћника, предлагање чланова избр. одбо-
 ра 26
 одговор на тужбу 45
 одлагање извршења пресуде 86, 104
 одмор, спорови 14
 одрицање, пресуда 50, 80
 ознака регистра избр. одбора 29
 опомена странака на расправи 61
 опште познате чињенице 57, 59, 89
 организација избр. одбора 21
 отварање усмене расправе 59
 отказ станова, спорови 15
 отсуства, спорови 14
 отштета, спорови 14

П

Палири 12
 парнична способност 31
 парчетари 18, 19
 печат избр. одбора 9
 писарнички послови избр. одбора 21
 пискарачи види надриписари
 писмени саставци, читање на расправи 60
 плата, спорови 14
 пловидба поморска, спорови особља 16
 побијање пресуда избр. одбора 85
 повраћај и пређашње стање 88
 повртарство, спорови особља 16
 позив на главну расправу пред већем 55
 на рочиште 49
 покретање поступка 30
 пољопривредна производња, спорови особља 16
 помагачи на расправи 36

- поморско рибарство, спорови особља 16
 поновно отварање расправе 74
 поравнање пред, избр. одбором 50, 52, 66
 пословође 12
 пословање актима избр. одбора 30
 пословање опште управне власти за избр. одбор 21, 30
 пословне књижице, спорови 14
 посредовање између странака и избр. одбора 21
 постављање чланова избр. одбора 25
 поступак код избр. одбора 30
 покретање 30
 провођење 31
 потписивање пресуда 79
 потребе избр. одбора, старање 8
 поузданици на расправи 65
 пошта, достављање одлука и пресуда 98, 99
 поште примање за избр. одбор 21
 Правилник о састављању избр. одбора (судова добрих људи) и постављању њихових чланова:
 чл. 1 25
 чл. 2 22
 чл. 3 25
 чл. 4 26
 чл. 5 27
 чл. 6 52
 чл. 7 27
 чл. 8 28
 чл. 9 28
 чл. 10 29
 правни лекови 68, 85, 91
 прво рочиште 49
 преглед пословања избр. одбора 109
 предлог за повраћај у пређашње стање 89
 предујам за трошкове 51, 68
 преиначење тужбеног захтева 38, 43
 прелазне одредбе 111
 престанак мандата чланова избр. одбора 28
 пресуда избр. одбора допунска 84
 због изостанка 50, 63, 82
 одрицања 50, 80
 признања 50, 81
 потписивање 79
 проглашење 78
 садржај 78

- претседник избр. одбора изузеће 48
 искључење 47
 постављање 22
 руковођење расправом 59
 приватне школе, спорови особља 17
 привредне задруге, спорови особља 17
 коморе, спорови особља 17
 приговор ненадлежности избр. одбора 50
 признање, пресуда 50, 81
 прилози уз тужбу 38
 принадлежности, спорови 14
 принудна удружења, спорови намештеника 17
 продаја дрвета, спорови особља 16
 проширење тужбеног захтева 38, 43
 пуномоћје 35
 пуномоћници 34, 35, 62
 за достављање 102
 путни трошкови вештака и сведока 68
 путници трговачки 12
 пчеларство, спорови особља 16
- Р**
- Радионице бродарске и железничке, спорови особља 17
 расправа на првом рочишту 50
 пред већем 55
 ред на расправи 61
 регистар избр. одбора 29
 рибарење поморско 16
 речно 16
 родилишта, спорови особља 17
 рокови за жалбу против одлуке претседника о казни
 28, 56
 извршење пресуде 104
 повраћај у пређашње стање 89
 прво рочиште 49
 тужбу за побијање пресуде 85, 87
 рочиште прво 49
 пред већем 55
 рударство, спорови особља 17

С

- Савези удружења, спорови особља 17
 саслушавање странака 56, 59

састав избр. одбора 23, 25
 сведоци накнада трошкова 68
 недолазак на расправу 71
 одређивање 49
 позивање 55
 саслушавање 60
 сведочење, ускрата 71
 сведоџбе издавање, спорови 14
 свештеници, услови сведочења 71
 свилене бубе гајење, спорови особља 16
 свршавање поступка 31
 седиште избр. одбора 9
 сиромашко право 94, 95
 сицери, радници на „сицу” 19
 скрбник види старатељ
 службени односи, спорови 14
 сметање расправе 61
 смрт парничних странака 33
 списак чланова избр. одбора 26
 срећолови, спорови особља 17
 сталешке коморе, спорови особља 17
 стални избр. одбори код принудних удружења, над-
 лежност 10
 станова отказ, и испражњавање, спорови 15
 старатељ, постављање 33
 статистички подаци избр. одбора, поднашање 107
 сточарство, спорови особља 16
 судови редовни, надлежност 15, 111

Т

Таксе 97
 трошкови поступка 92
 тужба за побијање пресуда избр. одбора 85
 тужба избр. одбору — непотпуна 38, 43
 подношење 37, 39
 преинака тражења 38, 43
 проширење тражења 38, 43
 рок за подношење 40
 садржај 38
 туженик — избор члана већа 45, 55
 одговор на тужбу 45
 тужилац, избор члана већа 38, 55

У

Уверења о служби издавање, спорови 14
 увреда чланова већа и странака 61
 уговор о служби, спорови 14
 удружења по закону о зборовима и удружењима, спо-
 рови особља 17
 уклањање странака са расправе 61
 Управа града Београда, надлежност 8, 112
 Управник града Београда 8, 112
 управљање расправом 59
 управни послови избр. одбора 21
 упуства опште природе, издавање 108
 уређење избр. одбора 7
 ускрата сведочења на расправи 71
 усмена расправа пред већем 55
 усменост поступка 60, 64
 учинак пресуде 79

Ц

Цвећарство, спорови особља 16
 циркуси, спорови особља 17
 цртачи грађевински 12

Ч

Чланови већа — казна 28, 56
 накнада трошкова 51, 53
 одређивање 22, 24, 39, 44, 55, 57
 ко може бити 26
 чланови избр. одбора — накнада трошкова 51, 53
 постављање 25, 26
 трајање мандата 27, 28
 упражњење места 27

Ш

Шегрти, спорови 14, 40
 шефови одељења 12
 штета због неиздавања уверења, књижице и др., спо-
 рови 14
 шумска производња, спорови особља 16

Jur. br.
 38537

